

Xetîb Dîcle:

'Divê PKK legal bibe'

"PKK lazim e legal bibe. Li Tirkîye kes tune em pê re mesela Kurdan munaqše bikin. Me ji bo derve alternatif xwe çêkiriye. Heta niha mesûlên wezareta derve Kurd ïnkar dikirin. Ji niha û pê ve wê nika - ribin, lewra em jî hene."

Rûpel 15

Cih di zîndanan de nema

● Cih di zîndanan de nemaye. Zîndanê Diyarbekrê û ïstenbolê heta bi dev miştibûne." Ev gotin yên Wezîrê Edaletê Seyî Oktay in. Girtineke dorfireh heye.

● Roja ku li Kurdistanê zêdeyî 100 mirovî neyê girtin tune. Hikûmet û dewletê, eskeriyê û polîs, kontr-gerilla û şebekîn cînayetê gişan desten xwe dane hev û ketüber mirovîn Kurd digrin, dikujin û binço dîkin.

"Cih di zîndanan de nemaye. Zîndanê Diyarbekrê û ïstenbolê heta bi dev miştibûne." Ev gotin yên Wezîrê Edaletê Seyî Oktay in.

Girtineke dorfireh heye. Pêla girtin û zîndanîkirinê ewil li Kurdistanê û piştre li bajarêna mîna ïstenbolê bi dehhezaran însan girtine ber xwe. Di nav van însanan de jin û mîr, xort û zarok bê hejmar in. Kalen heftê salî pîre-jînîn kor, jînîn bi hemîl û bûk û dergistiyen taze û çendrojî hene.

Roja ku li Kurdistanê zêdeyî 100 mirovî neyê girtin tune. Hikûmet û dewletê, eskeriyê û polîs, kontr-gerilla û şebekîn cînayetê gişan desten xwe dane hev û ketüber mirovîn Kurd digrin, dikujin û binço dîkin.

Zîndan dîsa tiji bûn. Girtina iro heye ji yâ salen 1981 û '82 an jî firehtir e. Gelo çîma evqas xelk têne girtin?

Girtina xelkê ne nişana xwirtiya dewletê ye. Dewlet bêçare û bê mecal e, zor lê hatiye. Kurdistan lê teng bûye û kevir û kuçen Kurdistan lê rabûne.

Wêne:
Kurdistan
Buletînen

Kî kê diparêze?

● Ismet Sezgin mebûsîn HEP ê destîşan dike. Mebûsan jî diyarkir ku tiştekî wilo nexwestin ji ber ku tehdîda mezin ji dewletê tê.

Gotina Ismet Sezgin Wezîrê hundir, mebûsîn HEP ê hêrs kirin. Ismet Sezgin ev gotibû: "Ji me hat xwestin ku em li member PKK ê mebûsîn HEP ê biparêzin."

Li ser vê gotina Sezgin mebûsîn Partiya Keda Gel HEP ê dîtinîn xwe wiha anî zîman: Mebûsî Mûşî Sirri Sakîk, "Wezîrê hundir neheq e. Me tiştekî wilo jê nexwestiye. Dema hê ez di nav SHP ê

de bûm hin hêzên tarî û kontr-gerilla ez tehdît kiribûm. Min li ser vê xebera wezfre hundir gihandiyê. Yen ku ez tehdît dikirim ne PKK yî bûn."

Mebûsî Wanê Remzi Kartal: "Ev xeber eslî wê tune. Sezgin ji cem xwe çêkiriye. Kesî em tehdît nekirine. Tişte em zanin li bajarê Amedê Rûpel 15

Gundiyê Şîrnexê dixwazîn vejerin welatê xwe

Gundiyê gundêن Şîrnexê dixwazîn vejerin welatê xwe.

Hefteyekê beriya niha Serokê Komela Mafêni Mirovan Ebûqat Ercan Kaner li lokala rojnameyan hemdem civînek çêkir. Ci-vîn ji bo gundiyê Şîrnexê bû.

Di sala 1990 an de hikûmetê gellek gund xerakirin û bi hezaran mirov bê mal û xanî hîstîn. Gundiyê bê mal û bê cih li bajar û deveran belavbûn. Hinek ji wan jî hatibûn ïstenbolê û ev demeke ketibûn kiliseyen Keldanî û Suryaniyan.

Niha pişti du salen perîşan û seperze li ïstenbolê dibêne me

welatê xwe divê. Dixwazîn vejerin.

Kelkê ku vê meselê dibhîzin vê dibêjin: "Welatê mirov ji her derê xwestir e."

Rûpel 15

ROJEVA WELÊT

"Herba ne îlankirî"

Dewleta Tirk heta bi qirikê ketiye nav herbeke mezin û "ne îlankirî."

Mextel û meydana herbê Kurdistan e. Aliyên şer dewlet û PKK ne, şerî taybetî û gelê Kurd in. Xwîn dirije. Daristan dişewitîn. Tanq, top û balafir agir dibañîn.

Rûpel 15

'Li dijî xiyanetê Serxwebûn'

● Mesaja Serokê ERNK ê Abdullah Ocalan ji bo gelê Kurd: "Li dijî xiyanetê, Eniya Serxwebûnê ava bikin." Rûpel 6

Otonomiya

Kurdan

● Serê di navbera Azerî û Ermeniyan de, rî li ber Kurdan vekir ku otonomiya xwe li Laçinê çêkin. Rûpel 4

Xelkê dikanê xwe girtin

● Li Dêrsim û D. Beyazîtê xelkê dikanê xwe girtin. Gel politîkayen dewletê protesto kir. Rûpel 15

Dewlet sînoran

asê dike

● Dewlet li hember êrisen PKK niha cardi li ser sînoran pirr disekeine û ji bo ku perçen Kurdistanê ji hev bigetîne planen nuh çêdike.

Rûpel 15

Seîdê Kurdi û Seîdê Nûrsî

● Pirraniya serpêhatî, girtin, sîrgûn û eziyeta li Seîdê Kurdi hatiye kirin ji ber Kurdbûn û welatheziya wî bû. Rûpel 16

Sawciyên DGM û Welat

● Sawciyên mesûlê çapemeniyê, nizanîn gi bikin. Serê wan bi zimanê rojnameyên bi kurdi ketiye belayê. Dixwazîn rojnameyan kom bikin belê bi kurdi nizanîn. Heta ku didin tercûmekirin hejmareke nuh derdikeve.

Rûpel 15

REWS

Abdullah Keskin

Xeberên welêt

Welat, ji vê hejmarê û pêde wê rojênek yekşemê (pazarê) derkeve.

Heta niha her 15 hejmarê me jî rojênek şemiyê derketin. Me roja çarşemê rojname xilas dikir û dida çapxanê. Ji çarşemê heta şemiyê gellek bûyer çedibûn. Rojname piştî bi du rojan derdikete piyasê. Xeberên nuh dernerdi. Nivîsê dawî rojê sêsemê dihatin destê me. Ji vir û pêde nivîsê çarşemê û pêncemê jî werin emê karibin bi-weiseñin.

Di rojnameyeke hefteyî de ne mimkun e ku mirov xeberan tev bigihîjîne xwendevanan. Misyona rojname û kovarêne hefteyî ne weke rojnameyê rojane ye. Ragihandin (iletişim) gellek bi pêş ketiye. İro êdî xebera bûyerekê di wextê xwe de, di rojekê de, di saetekê de, digihîje mîlyonan. Ev rastî ji aliyê xeberan ve fonksiyona rojnameyê kurdi zehf kêm dike

Ew dem jî buhurî. Êdî rojnameyê Kurdan - gellek jê ne bi kurdi jî bin - derdikevin. Ozgur Gundem her roj derdikeve. Em bawer dîkin di demeke nêzîk de wê bi cih bibe û ji kîmasî û çewtiyan xilas bibe.

Hinek xwendevanê me dipirsin: "Ulke û Gundem xeberan didin, ne hewce ye hûn jî

Di rojnameyeke hefteyî de ne mimkun e ku mirov xeberan tev bigihîjîne xwendevanan. Misyona rojname û kovarêne hefteyî ne weke rojnameyê rojane ye. Ragihandin (iletişim) gellek bi pêş ketiye. İro êdî xebera bûyerekê di wextê xwe de, di rojekê de, di saetekê de, digihîje mîlyonan. Ev rastî ji aliyê xeberan ve fonksiyona rojnameyê kurdi zehf kêm dike

van xeberan bidin. Fonksiyona Welat gereke zêdetir kultûrî be." Ji bo rojnameyeke kurdi em jî bawer dîkin ku fonksiyona kultûrî gellek giring e. Lî iro di Kurdistanê de bi milyonan insanê me, yên ku bi zimanê bîyanî (tirkî, erebî, farisî...) nizanin hene. Hinek nivîskarêne Kurd êdî ji kurdi pêve bi tu zimanê din nanivisin. Em bawer dîkin ji bo demekê ev helwest (tavir) pêwist e. Ji Pakistanê heta bi Libyayê, ji dewletê Ewrûpa heta bi her çar (yan jî her pênc) perçeyen

Kurdistanê mektûb (name) ji me re tê, aboneyê me hene. Em dixwazin li Zaxo, Qamîşlo û Êrivanê buroyan vekin. Xeberê bi kurdi esas in. Divê em têkiliyên xwe bi kurdi çekin, êdî divê her tiştê me bi kurdi be. Di van hejmarêne pêşîya me de emê cihê xeberan firehtir bikin.

Rojeva rojnameyê tirkî ji bo me gellekî sunî ye. Divê em ne mehkûmê rojeva wan bin. Heta niha tu hejmarê rojnameya me nehate komkirin. Wextê xwendevanê me dipirsin, em vê bersivê didin: "Elemanekî Tirkîye ku bi kurdi zanibe tune ye." Şaş dimîn. Di vê hejmara me de, di nivîsa "Sawciyên DGM û Welat" de sebeba vê pirsê hatiye dayin. Profesor û sawciyên Tirkîye bi kurdi nizanin. Heta niha propaganda dikirin, digotin: "Kurdî ne zimanekî serbixwe ye, ji tirkî, erebî û farisî gotin girtine, ji 'prototürkçe' hatiye." Xwediyê van gotinan iro şaş mane. Nizanin ci bikin.

Sawciyên DGM yê İstenbolê piştî 2-3 hejmarêne me derketin ji Serhat Bucak dipirse: "Emê vê rojnameyê çawa kom bikin? Em dixwazin bidin hev lê em zimanê wê fêm nakin."

Lingê vê dewletê ji her alî ve ketiye soleke teng. Li unîversiteyên Tirkîye Sînoloji, Sumeroloji heye lê Kurdoloji tune ye. Dewlet û rîvebirên wê ji vî gunehî tu caran nayêne şüştin.

NAMEYÊN XWENDEVANAN

NAMEYÊN XWENDEVANAN

NAMEYÊN XWENDEVANAN

Caşen gund û ker

Ez vê nameyê ji we re ji Gebze dînîvisim. Berî bi hefteyekê ez rabûm çum Istenbolê. Li Istenbolê min heval ziyaret kîrin. Çend heval jî, ji welat hîna nuh hatibûn û behsa welêt dikirin. Yek ji wan meseleyeke parêzgeran bû. Mesele wiha bû.

Dibêjin, li gundê Viranşehir (ev gundekî Karlıova qeza Bingölê ye) dewletê 20 cerdevenan (korucuyê) nuh girtiye. Ev caş bi hewes û heycan dest bi vê wezîfa xwe kirine û xwestine ku gundêne xwe li dijî PKK ê biparêzin.

Serê serxwebûnê

De em biçin şerê serxwebûnê
Yek tê kuştin hezar dije şûnê
Xwîna peşmergeyan paqîj e
Şeva tarî dike roj e
Li herderê bi Newroz e

(Ez bi vê helbestê bangî hemû welatparêzan dikim.)

Helbet karê wan bi şev jî, dewam dike. Şevek dinêrin yek li keviya gund jî xwe re digire û haya wi jî, ji tu kesî tuneye. Dibêjin "temam me teroristek girt". Qirdikin dibêjin "bisekine û teslîm be". Lî belê ev kes jî xwe wan hesab naake, berê xwe jî get nade wan û dimeş. Cerdevan dikevine mewziyan û wî didine ber fişek û berekan. Ev kes nema xwe li ser xwe digire, teradibe erdê. Dema ev kes li erdê dikeve caş jî bi ser ve diçin ku rewşa wî bibin, lî ci bibînin, dinêrin ku kerek li erdê digevize û ji berekan bûye wek sîrad.

Sehabettin Bülbül

Kurdistana min ava dibê
Wê her der xelas bibe
Gerilla li leşkerê rûmî dide
Li her derê welat serhildan dibe
Li her derê dibe Newroz e

S. Dalgıç
Alanya

Di rojnamegeriya kurdi de em gîhîstine koçbereke dirokî ku rojnameyeke mîna Welat diolare rûwê dinê bibîne û bersîva banga gelê kurd bide û bibe dengê berxwedan û serhildanê. Ez naxwazim di vê nameya xwe de rola rojnamevan û rojnamegeriyê di civateke mîna Kurdistanê bindest de bînim ziman, lê bîtenê ez dikarim çend gotinan bibêjim: Eger Welat nebe dengê welêt, nebe kevirê di destê mendalan de ku mîna bombeyen atom dijimin dilerizine. Eger Welat nebe gopalê ew kalê heftî salî ku bi ser mettinger de dihejand, nebe hêstira çavên dayikan li ser tifalân bê guneh, nebe qîr bang û dirüşmeyen serhildanen. Eger Welat nebe bersîva tivinga qehremanen ciyan, nebe hêvî û hesreta dilê şehîdan, gelo Welat dê bibe ci?

Bê guman, xebatkar û nivîskarêne Welat baş tegiliştine, dê ci bikin û ci ji wan tê xwestin û li gora xwestek û hêviyên gel rojnameya me. Welat a pîroz û şeng bi serkevtin bi re ve dibin û pêşê dixin. Em bi dil û can vê berhema şoresseri pîroz dîkin, lî belê, ez hêvîdar im ku hîneki jî delametên xwe di nava bax û bistanen welat de pêk bînim,

Firoşvanê gotina

ji ber ku welat welatê me ye pêxistin a vê delamet (wezife)a me ya mil a mil, bi yek dil û bi yek giyanî, emê berê xwe bidine tirêjîn roja nuh ku ji piş kopên ciyan ve hiltê û jiyanekî geş ronak bi xwe re tîne pê.

Belê nivîskar û rojnemevan eger ne zimanê gel be û ne neynika cîvata xwe be, bi tenê em dikarin jê re bibêjin firoşvan, firoşvanî gotinan. Lî belê ne gelê me û ne ji reşenbîren me di wê koçberê de ne ku gotinan bikirin û bifroşin. Bi tenê rastiye di Kurdistanê de bi rî ve diçe. Ew jî ev e, şoreş, serhildan û berxwedan, Ji her hîlen jiyanê ber bi avakirina jiyanekî bi rûmet û rîzdar.

Hevalen hîja bîborînîn ku ev namaya min pîrr li paş ma ye, tevî ku bi hîviyekî geş, bi dilekî bê hedar ez li benda welatê xwe bûm, lî bê guman ji niha û şûnve ezê li gora derfet û karen xwe bibim yek ji besârîn berdewam ji welat re û eger rîdâna hevalen birêz hebe, ez ji bo her alîkariyê amade me.

Welat li gelê Kurdistanê pîroz be.

S. Biçûk / Almanya

Evîna zimanê kurdi

Rojnamevanen birêz, silav li we gişan dikim, pişti silavê jî bi hal û xatir çavên we maçê dikim. Ji bo karê we jî jîhetîniya we hêvî dikim. Xwêdê jiyanâ we bi kîf û şadî dirêjike.

Ez bi kurmancî û zazakî baş dizanîm, emrê min giş bi şivanî derbas bû. Lî min bi tîpên erebî pîrr xwendîye, bi erebî û farisî jî dizanîm.

Soranîa min ne baş e, ez hindik dizanîm, ji ber vê yekê, ji bo nivîsîn ku hûn bi soranî derdixin jî, we ferhingokeye kurmancî bida wê baş çêbiya.

Eger hûn ferhengoka nivîsîn so-

Roja derketina me guherî

Rojnameya Welat wê ji vê hejmarê pêve rojênek yekşem (lehî) an li bayyan be. Ev guherandin ji ber hin awantajen teknîkî çêbû. Em bawer in ku wê xwendevanen me ji vê hejmarê û pêde xeberen tezeti de rûpelên rojnameya xwe Welat de bixwinin.

Di kurdî de navê pirrhejmar

Di zimanê kurdî de, nav bi sê curan dibin pirrhejmar (gelhejmar, coğul) (*)

1- Dema nav tê tewandinê, paşdeneka "-an" digire. Ev hem ji bo bêjeyen mî û hem jî ji bo bêjeyen nîr e.

Minak:

Hespan av vexwar. Mehînan av vexwar. Zarokan serê xwe şûşt. Malan bar kir û çûn zozan û hwd.

2- Nav bi alîkariya veqetandekan dibin pirrhejmar. Ji bo nîr û mî veqetandekê heye: "-en"

Minak:

Hespên ciwan beza ne. Mehînên ciwan beza ne. Zarokên min mezin in. Malen gundê me xweş in. Xani(y)en bajarê me biha ne û hwd...

3- Bi alîkariya lêkeran navê kurdi dibin pirrhejmar. Anglo mirov di lêkera hevokê de dizane, ku hevok pirrhejmar e.

Minak:

Ew hatin. Bar kirin û çûn. Di sala 1937 an de serhildan (**) .

(*): Bedirxaniyan ji bo pêşkeren pirrhejmarê nîr û mî yê hejmarkî her çiqas gotine pêşdanek "ina" ye jî, di pratikê de wê cihê xwe negirtiye... Wek, mirovina, hespina, mehînina... (Divê mijarê de, li Kürte, Grameri, Emîr Celadet Bedirhan û Roger Lescot, rûpel 106 binêre. Dîsa li rîzana zimanê kurdi, Kamran Bedirhan, Paris 1971, rûpel 16 binêre.)

(**): Dema bêje bi serê xwe bin û di hevokê de neyên bi kar anîn, wê demê mirov nikare wan bi serê xwe bike pirrhejmar. Minak: hesp, mehîn, mal, xani, zarok û hwd. Mirov nikare bêje hespan, mehînan, malan, xaniyan, zarokan... Ji bo ku bîbin pirrhejmar divê ev bi bêjeyen din re an jî di nav hevokê de bîn bi kar anîn.

FERHENGOK

Agahdar: Xeberdar (haberdar)

Aşît: (Barış)

Berhem: (eser, ürün)

Berendam: (aday)

Bêje: Gotin, peyv (kelime)

Besdari: Teşrif (katılım)

Besdar bûn: Teşrif bûn (katılmak)

Bingeh: Temel, binyat

Bi réxistin: (örgütlemek)

Cerdevan: Parêzker (korucu)

Dagîrker: (İşgalci)

Derfet: İmkân

Endam: Aza (üye, organ)

Herêm: Navçe, (bölge)

Hilweşandin: Xerakîrin, pelişandin

Hilweşin: Xerabûn, pelişin

Hember: (Karşı, anti)

Jêder: Çavkani, menşe (kaynak)

Lêkolîn: (Araşturma)

Lêkolînvan: (Araştırmacı)

Lêhûrbûn: (Inceleme)

Navgîn: Alet, wesiye (araç)

Navgînê ragihandinê: (iletişim araçları)

Netewe: (Ulus, millet)

Neteweyî: (Ulusal)

Rêxistin: Cemiyet

Ragihandin: (iletişim)

Sedem: Sebeb

Parlamenteerê serbixwe yê Mêrdînê Ahmet Turk:

Têkiliyên eşîrî cihê xwe didin yê neteweyî'

ENQERE - WELAT

Ges̫ta we ya Kurdistana Başûr çawa derbas bû, weke ci ûntibayen we çebûn, ji kere ma xwe re hûn bînîn ziman?

-Li gora derbasbûna jîna ci vaka Kurdistana Başûr gelek pêşketin û guhertin min bi çavê xwe dîtin, di destpêkê de têkiliyên eşîrî, zahf kûr û zexim bûn, belê fro ne wisa ye, ez bi vê gellek dilxweş û kîfxweş bûm, êdî gelê Kurdistana Başûr hêdî dîtin û ramana xwe tîne ziman, lewma ez dibêjim têkiliyên eşîrî û kotekiye malbatê wek berê ne zexim in û gel roj bi roj xwe ji van têkiliyên paşverû xelas dike.

Gelo mirov dikare bibêje şikandina têkiliyên eşîrî û serxwebûna dîtin û ramanen gel bi testra têkoşîna neteweyî ya Kurdistana Bakûr çebûye?

-Belê belê, bê çawa tesîra têkoşîna Kurdistana Bakûr heye, li dinê ji gelek guhertin çebûne gelek çerx hate zîvirandin, polîfîka ya dinê hate guherandin, pêşketin dema ku li dinê û herêmê çebibe wê teşîr ji ber xwe ve li Kurdistana Başûr ji bibe.

Hilbijartinâ Kurdistana Başûr di şertên Demokratik de çebû an ji di şertên kotekiye de?

-Min bi xwe kotekiye li ser gel nedît, gel bi awayekî serbixwe û demokratik raya xwe avêt, hilbijartîn rind derbas bû, belê li hinek cihan bi hindikayî ji be quşûr çebûn.

Armanca gel, dîtin û ramana gel li ser otonomî çawa bû, gelo otonomî wê kul û birînên gel rehet bike, weke ku di dîrokê de ji hatiye xwiya-kirin, dibe ku Sedam an ji neteweyîn hevgirtî astengan ji gelê Kurd re derînin, gel li ser van pirsgirêkan nabêje ci?

-Belê keko, hilbijartîn weke dîlanê bû, gel ji kîfa difîrî, ji gelê Kurd re ev tiştekî dîrokî ye, gel bi dil û can, bi eşq û evînî çû ser sendoqan û raya xwe avêt, bi rastî ji kîfa min xwe nema girt, hêşrîn min diherikîn, min digot, gelo emê ji tiştekî wisa bibîn, ev gav avêtineke mezin e li gora ramana min, dîrokî ye ji. Gel bê tîrs û bê teref ne dibin tu tesîrî de raya xwe avêt, ev ji pêşketin e, armanc û daxwaza gel ne otonomî bû tev ji serxwebûn û azadiyê diaxivîn, li pêş wê ev rîndtir kifî bibe.

Ev hilbijartinâ ku li Başûrê Kurdistanê çebû, Kurden Kurdistana Bakûr vê hilbijartinê çawa dibînîn, ci-qas tesîr lê bû, Kurden Tirkîye ji gelo hilbijartînek wisa dixwazin, ji bo mafîn xwe vê pirsgirêkê.

Ahmet Turk

yên çarenasî ji hilbijartînê re amade ne an na?

-Kekê delal, şert û şirûtê Kurden İraqê û yên Tirkîye îro ne weke hev in, heke hikûmeta Tirkîye û Kurden Bakûr şert û şirûtê wan bibin weke yên Başûr, ev daxwaz û armanc wê pêk were, da ku bi rûmetî wekhevî, bi aştî û bîrâtî gelê Tirk û Kurd li hingama hev bijîn, heke bi vî rengî dest bi kar û xebatê were kîrin, navbera gelê Tirk û Kurd nayête kûr kîrin û xwîn nema tê rijandin, ev pirsgirêk ne ya mirovîn Kurd tenê ye, girîng e ku gelê Tirk ji dest bavêje vê pirsgirêkê.

rexa li vê hilbijartînê girtin û gotin dengdana sexte çebûye. Mesûd Berzanî bi xwe ji di radio ya BBC "beşa erebi" li 20.5.1992 an de got: "Hînek şâsiyên teknîkî û hunerî hebûne". Li aliyekeşî din ve ji %50 yê milletê Kurd Mesûd Berzanî nexwestin. Bê guman berî hilbijartîn çend rojekî bawerî hebû ku gel Mesûd Berzanî bixwaze, lê ev çenebû. Delaleta vî tişîr ci ye? Ev tişîr wisa xwiya dike ku êdi gelê Kurdistana başûr naxwaze ca-

reka din bibe kole û bindesten rejîma faşîşt a İraqê. Lî, rastî daxwaziya gel azadî ye ne otonomî. Di Newrozê de gîrsen gelê Kurd li başûr alayê kesk û sor û zer bilind kiribûn. Serokên otonomiyê cardin ji mediya cîhanî re dibêjin: "Em dewleteke serbixwe naxwazin!", lê milet xwe bi şeweke din hazir dike.

Ji bilî van tevan ev hilbijartîn pêwist bû weke referandomek çê bûbûna, lê mesele ne wiyo ye. Mesûd Berzanî bi xwe dibêje: "Em mirovîn xwe dişînîn welatîn cîran Tirkîye, Suriye û İran ji bo eşkerekirina vî tişîr ku em jiyanek serbixwe naxwazin. Di vir de mirov fam dike ku ev hilbijartîn ji bo sazkirina dewleteke serbixwe nîne, belkî ji bo direjkinî temenê wan serokên otonomîxwaz e. Di dawî de em gotina şâfrekeşîn ziman, ku dibêje:

"Eger rojek ji rojan mîletekî jiyan xwest

Wê hêvî û xwestekîn wî her çê bibin."

KONEVANIYA NUH

Sedat Yurdaş (Parlamenteerê Amedê)

İdareya Tirkîye di destê kî de ye?

Sernama vê nivîsê mirov wek anketekî, ji mirovîn kuçê, yan ji ji mirovîn karker, memûr, xwendevan yan ji ji mirov û zanayîn biyanî bipirse, bersiva bê girtin wê bi pirrani; ji ber ku Tirkîye komarek e wê bêjîn "Tirkîye ji aliye Mecîsa Mezin a Milletê Tirkîye (TBMM) û hikûmeta wê ve tê idare kirin. Yanê, ji alî komela siyasiya dewletê tê birêvekirin.

Lê rastî ci ye?

Ev pirs roj bi roj zêdetir, wê ji aliye mirovîn zana û nezan tevan û ji aliye mirov û dugelîn (dewletîn) biyanî ve bê bersiv dayîn. Ez bawer im ku, bersiva vê pirsê; wê sedemîn dagîrkeriya Tirkîye û sedemîn isrra dagîrkeriyê bê şik derxe rastê.

Gava mirov di vê mijarê de lê dinêre, di idareya Tirkîye de tarîx û qanûna bingehîn ku, gellek mirov pê difirin- ên berê di wê qanûna bingehîn 1961 an de di deqa 111 an de heta wê rojê tişîr ku li Tirkîye nehatibû sazkirin, di wê deqê de hate sazkirin. Ew tiş "Heyeta Ewlekarîya Neteweyî" (HEN-MGK) ye.

Sebebîn sazkirina HEN ê di wê demê de di şes niktan (xalan) de tê komkirin.

-Partiyen ku bi rayê pirraniye were iqtidarê,

-Komara yekemîn (ya berya 1961 ê) dejenerê kîrin,

-Komara duyemîn ji karin (dejenere) bikin,

-Ji bo nebin sedemîn ihtîlalekî nuh,

-Ji bo tedbirê Heyeta Ewlekarîya Neteweyî hatiye sazkirin,

-(Di wê heyetê de) Serokkomar û azayîn heyetê yên leşker, ji bo nerînê xwe bînîn ziman pêwist û berpirsiyar in.

Sebebîn wê rojê iro ji eyîn ne. Ew sebeb bi me baş didin fîmkirin ku, leşker xwe bi wê heyetâ -deqa- qanûna bingehîn li ser irada siyasi dibînîn. Ji ber vê yekê ji, gava demê bê ihtîlal derbas dibin bi alîkariya HEN ê di wan deman de ji, ramanen xwe, dîtinê xwe, bi iqtidara siyasi bi ferzîne (mutleq) wekî qeydan didine pejirandin (gebûlkirin).

Gava mirov bi mentiqâ leşkeran li rewşê binêre, di sebebîn xwe de bi heqîya wan tê xwiya kîrin. Ji ber ku ji wê demê sun de heta iro; yê yekemîn di 12'ê Adarê 1971 an de, yê duyemîn 12'ê İlône 1980 an de du caran mudaxela (têkilîna) leşkeran şert (hoy) bûye.

Gelo, ev heyet demê demokrasî berdewam dike.. Li ser leşkeriyê tik û tenê raman û dîtinê xwe eşkere dike?

Bersiva vê pirsê di sala 1962 an de Alîkarê Serokwezîrên û Wezîrê Dewletê yê demê Prof. Dr. Turhan Feyzîoglu dide.

"iro gava politika Ewlekarîya Neteweyî tê gotin... Ji politikayên leşkerî û meseleyen politikayênerîn derveyî tenê nayîn fîmkirin, meseleyen bi eleqederê politikayênerîn tenduristî (xweşî) û meseleyen politikayênerî danûstandin (fîcarî), endustrî, gîhandin, avahî wê divê heyetê de werin hevdîtin."

Ez bawer im ku, pîrsa sernama me herçî dice hîn tête fîmkirin.

Ev heyet, li Tirkîye herçî dema boriye hîn zêde hatiye zexm kîrin. Mudaxela 12'ê İlône him di qanûna bingehîn a '82 an de him ji di qanûna bi hejmara 2945 de û bi guhertina qanûnen wekî din de HEN li hember ferda û li hember civakî ideolojiya dewletê hîn zêdetir teku kiriye. Ew sazkirin û guhertin ci ne? Di nivîsekî din de emê bînîn ziman.

Avakara Hunerkomê Ozan Mizgîn

Roja 11'ê Gulanê li nava bajarê Tatwanê (Tux) de şerek di navbera gerîllayen ARCKê û hêzîn Tirkîye de derketi bû. Di vî şerî de, weke şervaneke mezin ozan Mizgîn (Gurbet Aydin) berxwe da û dawî ji bo ku nekeve destê dijimin bi bereka xwe ya dawî şehîd ket. Dema ku şehîd ket ew 23 salî bû.

Gurbet di sala 1980 an de di nava grubek kesenî hunermend û welatparêz de, dest bi karê hunerî dike. Piş re bi şehîd nemir ozan Sefkan re di sala 1983 an de Hunerkom ava dikin.

Roja 11'ê Gulanê li Tatwanê 5000 kes di bin sloganên "şehîd Mizgîn namirin" û "Riya me riya şehîdan e" de Mizgîn bi cih dikirin.

Bombeya destâ teqîya

Serêkaniyê (Ceylanpinar)- Li nêzîki gundê Ebês, bombeke destâ di nav destê şivanê gund M. Salih Oztekin (16 salî) de teqîya. Oztekin di cih de mir. Xwişka wî Kesûma Oztekin (14 salî) û keçikek gundi Nafo Tûran (15 salî) ji birîndar bûn. Mirovîn wan, herdû keçikên birîndar rakirin nexweşxana Qiziltepê. Dibîn keçik ne yêmirinê ne.

Bombeya destâ ji leşkeren Tirk ketiye. Şivan M. Salih Oztekin, bombê li dora qereqola Sûbaşî dibîne. Qereqol li ber xeta Sûriyê ye.

Dewlet gazî cerdevanê gundan dike

Hikûmeta Demirel û lawê Înonî berî bibin hikûmet soz dan ku wê sîstemê cerdevantiyê (koruculuk) rakin. Belê niha tersê vê dikin, li cerdevanan digerin daku cardî çek bidin destê xelkê.

Malbatên ku cerdevantya gundan qebûl nakin zorê li wan dikin. Xanî û malen wan xera dikin, bi ser wan de dixîn, zad û darê wan dişewitîn, avê ji ser wan qut dikin... Waliyê nuh Unal Erkan dibêje: "Em zanî nerehetî û pêşîrtengiyê cerdevanan hene. Haya me jê heye. Emê rewşa cerdevanan baştir bikin, lewra alîkariya dewletê dikin."

Alîkariya dewletê yanî alîkariya û çavşoriyê ye. Divê cerdevan ji bîr nekin.

Axa Kurdistana Sor Laçîn kete destê Ermeniyan

Wê li Laçînê otonomiya Kurdan were û lan kirin

● Laçîn ji bo Kurdan ji nuh ve dibe herêmeke otonom. Şerê di navbera Azerî û Ermeniyan de, rê li ber Kurdan vekir ku otonomiya xwe ûlan bikin. Pişti ku Azeriyan di sala 1929 an de Kurdistana Sor hilwesandin, Kurdên li herêmê ji an sirgûn kirin an ji asimile kirin. Iro ji nuh ve ji bo Kurden herêmê imkanen nuh peyda bûne, divê ev imkan baş bê ceribandin.

ALMANYA-WELAT

Rojnameya Rûsi "İzvestiya" di hejmara 25'ê Gulane 1992 an de nûcyelek li ser şerê li Laçînê belav kiriye. Li gora nûcyevê, herêma Laçînê ketiye destê hêzên Ermenî yên leşkerî. Lî weke ku rojname iddîa dike, Ermenî dixwazin piştgiriya Kurdan bikin, ji bo ku Kurd li Laçînê komareke (cumhuriyeteke) otonom danezane (ûlan) bikin. Tê zanîn ku li ser axa Laçînê di sala 1923 an, di dema Lenîn de, Kurdan otonomiyeke xwe bi navê "Kurdistan Sor" ava kiribûn û ev komar di sala 1929 an de ji aliyê Azerbaycanê ji holê hatibû rakirin.

Nûcye ji aliyê rojnamevanê ajansa "Reuter" Wannorî Bênnêt hatiye amadekirin û rojnamevan nûcyea xwe ji

Li gorî rojnameya "İzvestiya" Laçîn ketiye destê hêzên Ermeniyan û Ermenî dixwazin piştgiriya Kurdan bikin, ji bo ku Kurd li Laçînê cumhuriyeteke otonom ava kin.

Laçînê şandiye rojnameya ne: "İzvestiya". Hinek bir ji nûcyea Bênnêt a li ser pêşveçûnê li Laçînê ev in:

"... Berpirsiyarê fermî (resmî) li Rewanê diyar kîrin, ku Kurdên li Laçînê bi xwesteka xwe rê li pêşîya Ermeniyan vekirine ji bo ku Ermenî bikaribin bi vî awahî alîkariyê bigihînin Ermeniyan li Qerebaxê."

Rojnamevan paşê nûcyea xwe bi nivîsa li jîr didomî-

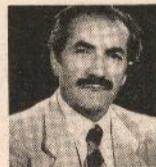
"...Bi hezaran Kurd berî niha bi sed-salan di 3 nav-

çeyen li derdorê Laçînê de dijin. Di salên pêşîn ên damezrandina Yekitiya Sovyet de, li vê navçeyê ji bo deme-ke kin komareke otonom ha-te pejirandin (qebûl kîrin) û bi navê Kurdistan Sor hate danezane (ûlan) kîrin. Paşê Azerbaycanê ev navçe tevlî axa xwe kir. Lî di van rojê Gulanê de Kurdên li Laçînê

dîsa otonomiyeke daxwiyan kîrin."

Her çendî li ser vê pêşveçûnê di van rojê dawiyê de ger li Ermenîstanê û ger ji di nava Kurdên li komarê Yekitiya Sovyet ên kevin de gelek dan û standin çedîbin, hîna baş diyar nebûye, ka ev pêşveçûn wê rî ji bo ci veke û Kurd xwe-diye wê hîmê ne ku bikaribin komareke wiha ûlan bikin û biparêzin an na?

GOTİN

Yaşar Kaya

Mebûsên miletê me

Hîsan nîne mirov di vê demê de bibe mebûsê gelê Kurd. Berya bijartina berendam (namzet)ê mebûstiyê, di nav partîya me de ji bo van berendaman gellek axafîn hatin çekirin. Me digot: Ev dema li pêşîya me bagereke mezin e. Sed sal e gelê me di xew de bû, di vê hilbijartinê de wê gellek mebûsan bişîne meclîsê, gerek ev heval pirr xwirt bin. Welatparêzî ne bes e, şerê li meclîsê şerekî giran e. Kesî guhê xwe neda van gotinan. Lî hûn xweş bin, di nav sê-çar mehan de me dît ku ev heval ne mîrên vî şerîne, qisûrên wan di vî şaxî de gellek in, hinek nîzanîn parlementarîzm ci ye. Me digote wan, di nav SHP ê de gurê roja bi dûman hene, wê we bixapînîn, weke me derket. Ev mebûs iro nikarin bersiva gelê me bidin, di nav SHP ê de dest û piyen wan zû hate gitin. Bi dek û dolaban wisa kîrin ku, êdî kes

wekaleta wan ji nahesibîne, qedr û qîmeta wan nemaye, bê rûmet bûne.

Lê belê dikaribûn wisa nekirana, gelê me %80-85 ray dabû wan, tacê zêrîn dabûn serê wan û ew bi vî rengî şandibûn meclîsê, ev qedra hanê heta niha ji tu kesî re nesîb nebûbû.

Gurê dev bi xwîn, seyê ber deriyan, li ser rayên ku van mebûsan standin gelek tîrsîyan, meqam li ser meqam teklîfî wan kîrin. Hinek ji wan qebûl kîrin. Ev bû dawiya jîyanâ wan a siyasetê.

Hatina wan a meclîsê erzan nînbû pir buha bû. Bi kuştin, surgun, xwîn û serhîdanê sedsalan gel ew kaş kîribûn anîbûn ber çavê dost û neyaran. Gurê dev bi xwîn, gûrê roja bi dûman çend kes ji wan xapandin. Gotin, werin di nav SHP ê de li van meqeman rûnên, xwedê kerîm e. Yek ji van mebûsan çû ser meqameke wisa ku qet nikaribû di xewna xwe de ji bibîne. Em dîsa ji bûbûn şivan û gavanê bavê xelkê, em bûbûn bendewarêwan.

Iro kuştin û mirin bi ser gelê me de hatîye, iro roja mirin û mayînê ye, ew ci sekînîne? Wê ji bo gel bibin dermanê ci? Hevalno

hûn nîzanîn, ji qafê "İttihat û Terakki", ji qafê "Tek partî" yê xêr nayê. Ew ji xeynî mirina me tu tişî nafikirin.

Iro em hatine devê rê, sekinandina we bê feyde ye, mayîn hevkariya wan e, bila herkes di riya xwe de here, "Di ku de zirav e bila di wir de biqete" ev gotina bav û kalan e.

Çare tune, emê gelê xwe di wê meclîsê de ji û di meclîsê din de ji temsîl bikin, bila herkes bizanibe, ji iro pê ve em li herderîne, werin nav miletê xwe. Em dîsa dibêjin, ji hinekan re gazîya me heye, vê carê ji ji bo hilbijartîne werin Kurdistanê.

Kekê Musa wiha digot: "Lawo me pîfkirîye gelek İşıklaran, xwedê kerîm e, Adnan û Salih zû ji bîr kîrin, di merkeza Partiya Keda Gel de, hevalîn ciwan zor didan wan, me nedîhişt. Lî yên ku derpê û şalîn xwe derdixistin û mîzdîkirin çemê Qersê li ku derêne, ci keda wan di nav rizgariya gelê Kurd de heye, ji bo Kurdan ci kirine, emê guhê wan bigirin wan mîna hîrcen qereçîyan derxin ber gelê Kurd, xayîntî wiha ye dîroka me dîroka xayîntiyê ye. Lî belê me sond xwariye, emê wan mîna hîrcen mîrtîban li Kurdistanê bîgerînîn, lê wê zengilê xayîntiyê ji di sitûye wan de be."

Guhdariya Radyoya Dengê Serîhildanê

Di roja 16'ê Sibatê 1992 an de, radyoya Dengê Serîhildanê li bajarê Göteborgê dest bi weşanê kir.

Li ser navê "Komîteya Radyoya Dengê Serîhildanê" belavokek hate belavkirin: Di belavokekê de wiha tê gotin:

"Bi rewanê girêdana bi reseniya têkoşin û çanda Kurdistanê ve, de werin em bernamayen xwe dewle-mend bikin! Ü germiya dilê gelê xwe li vê herêmê ji bi-jin.

Bernamayê me her roja weşanê wiha ye:

-Nûcye û dengûbasêne welêt

-Cîhana zarokan

-Stranê hilbijartî

-Ji çanda gelî

-Nîrzandina rewşa gel û welêt

-Em alîkariya guhdaran dîkin"

Rojên weşanê:
Yekşem saet: 20.45 -
22.00

Sêşem saet: 14.00 -
16.00

Pêla weşanê:
FM 94.9

Navîşan:
Radyo ya Dengê Serîhildanê

Tel.: 46 31 24 95 00 stu-dior
46 31 24 95 44 kontor

Besökadress:

Värmlandsgatan 16A

Göteborg

Posradress:

Box 31104

400 32 Göteborg

Sûcê emperyalîzmê giran e

Emperyalizm, pişti 1984 an pirrtir bi pirsgirêka Kurdistanê re mijûl bûye. Ji ber ku di vê demê de li Kurdistanê hêzeke nuh û serbixwe derdikeye holê. Ev rewş bala herkesi dikşine. Ji lewre êdî pirsa Kurd, dibe pirsirgirêkek navneteweyî. Tevgerên berê yên otonomist, zêde bala emperyalîstan nedikşand. Di van tevgeran de tu xeterî (tehlike) jî nediditîn. Ji ber vê yekê jî, bi pirsa Kurd re zêde mijûl nedibûn.

Hêvi Can

Cend roj berê parlementoya Ewrûpa di derbareyê Kurdan de bîryarek girt. Di vê bîryarê de tê gotin ku Kurd nikarin qedera xwe tayin bikin. Mafê Kurdan ji bo tîstekî wiha nîne.

Ev bîryar, ji bo kesen ku politika Ewrûpiyan baş dizane, tîstekî nuh û surpiriz nîne. Ev bîryar rewşa mîjîyê wan ên kolonyalist derdixê holê. Divê mirov baş bala xwe bide vê bîryarê, ka Ewrûpî di dermafê

gelê Kurd her dem hêzên kolonyalist destek kirine. Ev rastî jî di dîroka Kurdistanê de baş xwiya ye. Hêzên emperyalist tu dem nexwestine ku gelê Kurd bigihêjine rizgariya xwe û bi ser bikevin. Ji lewre di serkevina Kurdistan de tu menfaeta wan nîne. Lî belê hêzên emperyalist her dem xwestine Kurdan, li Rojhilata Navîn wek ünsürekî mîzînê bikar bînin. Ev siyaseta wan jî berdewam e. Hêzên emperyalist baş diza-

pirsgirêka Kurdistanê re mijûl bûye. Ji ber ku di vê demê de li Kurdistanê hêzeke nuh û serbixwe derdikeye holê. Ev rewş bala herkesi dikşine. Ji lewre êdî pirsa Kurd, dibe pirsirgirêkek navneteweyî. Tevgerên berê yên otonomist, zêde bala emperyalîstan nedikşand. Di van tevgeran de tu xeterî (tehlike) jî nediditîn. Ji ber vê yekê jî, bi pirsa Kurd re zêde mijûl nedibûn. Siyaset û rîça serxwebûnê pirsgirêka Kurdistanê kiriye wek pirsgirêkek navneteweyî. Li hemberî vê rîç û siyasetê hêzên emperyalist, otonomist û kevneşopan, weke alternatifek derdixin pêş.

Piştî şerê Delavê (korfezê) di Kurdistanê de valahiyeye mezin derkete holê. Têkoşîna rizgariya neteweyî ya li Kurdistanâ Bakûr ji vê rewşê fêdeke mezin wergirt. Bi vî awahî

Eger gelê Kurd, serxwebûn û azadiya xwe dixwaze, divê pişta xwe li hêza têkoşîna xwe hin xwirttir bike, dê hêzên kolonyalist û yên emperyalist jî bêne rê. Wê mecbûr bimînîn irada gelê me nasbikin.

Kurdan de ci difikirin. Dema pirsa Kurd tê holê, Ewrûpî pîvanen burjuwazî jî, ji bîr dikin. Ev rastiyekî diyar dike. Divê beriya herkesi Kurd li ser vê rastiyê bisekinin, û vê rastiyê baş tehlîl bikin.

Di parçekirina Kurdistanê de rista (rola) emperyalîzmê mezin e û ev yek jî baş tê zanîn. Di parçekirina Kurdistanê de weke hêzên kolonyalist, dewletê emperyalist jî, xwedî tewan (suç) in. Anku welatê me li gorî berjewendê (menfaetê) hêzên dagîrker û emperyalist hatiye parve kirin.

Hêzên emperyalist, di destpêka sala 1920 an de bi Kurdan re têkilî danîn. Di xwyanê de 'hin' 'alîkâri' dane Kurdan. (weke alîkâriya bi Berzenî û Mistefa Berzanî re). Lî ev hêzên emperyalist tu demê bi rastî alîkâri û piştgiriya Kurdan nekirin, lê li hemberî rizgariya

nin ku pirsa Kurdan di Rojhilata Navîn de pirsgirêke bingehîn e. Ji bo demeke dirêj ev pirs beyî çareserkirin nabe. Ji ber vê yekê dixwazin ku vê pirsî dîsa li gorî berjewendê xwe çareser bikin. Siyaseta hêzên emperyalist a ji bo Kurdan ev e, naxwazin dewletekî Kurd a serbixwe ava bibe, naxwazin sînorêne dewletê Rojhilata Navîn biguhure. Lî dibêjin bila hin mafê Kurdan ên demokratik û kulturi hebin. Tevgerên Kurd ên ku di vê çarçovê de dilivin, hêzên emperyalist hin caran piştgiriya wan jî dikin.

Bi vê bîryara (qerar) han, dewletê emperyalist, careke din û dîsa li hemberî rizgariya neteweya Kurd, cihê xwe girt. Her wiha bi hêzê kolonyalist û otonomist ve li pêsiya serxwebûn û azadiyê bendekî ava dikin.

Tîrsa hêzên emperyalist û kolonyalist a herî mezin, guhertina statukoya Rojhilata Navîn e. Ev hêzên han tev, li hemberî Kurdistanêke azad, her dem bi hev re û di nav hevbendiyê de bûne. Emperyalîzm, piştî 1984 an pirrtir bi

Karker li Tirkîyê nîvemrî dikan

Daireyêne dewletê ku bi meselê karkeran dadikevin dibêjin emrê karkeren bûrên komirê 50 sal in. Bi rastî jî li Tirkîyê emrê karkeran pîr kin e. Karker bê xwedî û bê mecal in. Tu tamê ji heyata xwe nakin û salen wan di nav rebentiyê de diqedin.

Karker yet û gelê Kurd dudu pîr têne perçiqandin, serê demekê çendsed karker di bin erdê de dimirin û difetisin. Tişte hatiye serê karkeren Zonguldakê di bîra herkesi de ye.

Heta dewlet ev dewlet be û hikûmet di desten neyarê karker û Kurdan de be wê halê karker û Kurdan jî halê iro be.

Kurd û karkeren Tirk qedera wan nêzîkî hev e û xwirtiya alîki ya aliye dine jî.

Şevket Yılmaz jî ne dirust e

Di qanûnê hikûmete de mafê xebatkaran heye ku kar bisekinin û herin grevê. Belê gava em li pratîkê dinerin em dibînin ku eslî vê yekê tune.

Serê meha Heziranê 10.600 xebatkarên dezgahê çandîniye qerar dan herin grevê. Hikûmeta Demirel greva wan sekinand û 60 rojî li paş xist.

Mesûlî sendika Turk-İş Şevket Yılmaz ev got: "Partiyen hikûmete derew li me kîrin, nebûn xwedîye sozên xwe. Ruyê wan ê rast derket meydanê. Li aliye kîn dibêjin emê serbesiyî bînîn û li aliye din hûn grevén xebatkaran disekekinin. Ev durûfî ye."

Belê Yılmaz efendî ma te nizani bû wilo ye. Tu bi xwe jî nerast û dirûf e. Lewra te û mesûlî DİSK ê we qûna xwe xist ya hikûmete û we 1'ê Gulanê li xebatkar û karkeran kir jehir.

Tedawiya Ozal mîlyarek pere girt

Serokcumhûrî dewleta Tirk Turgut Ozal berê bi demekê ji ber nexweşîya prostâtî li Amerîka bû.

Turgut Ozal li Nexweşxana Methodist çend heftan ma, razâ û tedawî bû.

Nîha hesabê mesrefa tedawiya wî hatiye kîrin û em fêm dikin ku dighe mîlyarekê. Di nav vî hesabî de mesrefa nexweşxanê, peren otelan û çûn û hatinê jî heye.

Di derheqa tedawiya Ozal de Dr. Gündüz suerdem vê dibêje: "Ev mesref pîr qebe ye. Ozal karîbû li Tirkîyê jî teda-wî bûbûya. Mesref jî ince bîgha 10 milyonan."

Xelk jî vê dibêje: "Ozal 990 milyon zêde dan. Ma ci xem e. Ma qe pere ji bêrika wî diçin!"

Doktor istîfa dikan

Doktor naçin Kurdistanê. Naxwazin li wir bixebeitin. Kesen tayîna wan derdikeye aliye Kurdan ya destê xwe ji kar dikşînin yan jî leskeriya xwe dixwazin.

Wezirê Laşsaxî û sihetê Yıldırım Aktûna ji doktoran aciz bûye ev gotinîn me li jor nîvisin gotine:

"Ne tenê doktor belê pîr celebên memûr û karmandan jî ku berê wan dikeve welêt ne rehet dibin, ditîrsin û xwe didin paş." Ev jî netîce û berê siyaseta dewletê ye. Dewlet ewqas sal in Kurdan diperçiqîne, mafê wan înkâr dike. Li hember vê jî Kurd li ber xwe didin û şer derdikeye. Atmosfera şer jî ji bo memûr û doktoran ne caziî e. Mesûlî vê ne Kurd belê dewlet e.

Komkirina kovar û rojnameyan

Hejmarên dawî yên rojname û kovarên bi kurdi û bi tirkî hatin komkirin. Di nav weşanên komkirî de Yeni Ulke, "2000 e Doğru" û Gerçek hene.

Mehkema Ewlekariyê li İstenbolê hejmara dawîn ya Gerçek komkir.

Hinceta komkirina kovarê nîvisa Qepaxa kovarê ye. Navê nîvisa dina cepaxê ev e: "Apo li Kurdistana Başûr e".

Li gora Mehkema Ewlekariya Dewletê (DGM) kovara Gerçek propaganda parçekirina Tirkîyê dike û beyanên terostan belav dike.

Berpîrsiyarê Gişî yê kovara Gerçek komkirina kovarê protesto kir.

Friedrich Hikmet Çetîn aciz kir

Hefta derbas bû Vogel Friedrich li Tirkîyê bû. Friedrich xelkê Almanya ye û mesûlî heqê mirovan e. Komisyonâ heqê mirovan girêdayê wezareta derve ya Alman e. Vogel Friedrich çend rojan li Tirkîyê ma Mehmet Kahraman dît û bi hin rêxistinan re jî rûnîst.

Vogel Friedrich di axaftina xwe de ji Mehmet Kahraman re ev got "Ev mesela man û nemanê ye Guhertînê li Kurdistanê dibin gerek li ber çav bêne girtin". Vogel Friedrich ji bîr kir ku gotina Kurdistanê hê qedexe ye û siyasiyên dewletê pê hêrs dibin. Piştî gotinê rast kir û got meqsedâ min Başûrê Rojhilat e. Ev gotin li telê Hikmet Çetîn jî gellekî ket û ji Tirkîyê jî zêdetir aciz bû. Gava wî û Vogel Friedrich hevdû dîtin ji rûyê wî û gotinê wî ev acizî dixwiya û dihate bihîstîn.

Mesaja Serokê ERNK Abdullah Öcalan ji bo gelê Kurd (2)

'Li diji xiyanetê em Eniya Serxwebûnê ava dîkin'

Di vê mehê de nêzîkî 1000 gerîlla derbasî Kurdistanê bû. Gerîlla bûye agirekî gurr, roj bi roj bilind dibe

Apo, ji bo tevgerên başûr wiha dibêje: "Ji bo yekîtiyê em hatine başûr, wan ci kir? Bi ser me de hatin, bi me re yekîtiyê çenekirin, cûn bi dijmin re yekîtiyê çenekirin, lê hema em wiha nasekinin, emê bi ser wan de herin, ji dijmin bêhtir emê wan hilînin. Wê yekîtiyê gelê Kurdistanê li ser serxwebûn û azadiyê çebibe, wê di dîrokê de yekîtiyêku nuh be."

Eniya Kurdistanê, Barzanî... dibêjin me ser li diji PKK flan kir, ev lîstikeke nuh e. Gelo, yên ku heya niha li diji dijmin ser nekirin, ên ku Barzanî têveda bûn kî bûn? Ew Amerîka û Şahê İranê bûn. Ev cil sal in li ser Kurdish xapandin û lîstikan çedîkin. Cûn İranê, 15-20 salan li diji Kurdish ser kirin, bi hezaran kesen welatparêz kuştin. Di hundîre Kurdistanâ Başûr de bi hezaran welatparêzîn Kurd hatine kuştin.

Dîvî bas were zanîn, ji bo eşireta xwe, ji bo rihefî ë meslehetta xwe, ev cil sal in bi MİT a Tirk re têkiliyên Barzaniyan hene. Ne tenê li başûr, li bakûr jî xiyaneta mezin çekirin, wisa bi CIA re jî têkiliyê wan xwirt in. Çiqas însanên şoreşger, dilsoz û welatparêz hebûn tev îmha kirin. Pirsa Kurdish di desten xwe de kînpirsa bazirganiyê (ticaretê). Bi çend quruşan firotin şahê İranê, emperyalizmê... Niha jî dixwazin doza Kurdish bifroşin rejîma Iraqê.

DOSTANIYÂ BARZANÎ Û ENQERÊ

Her kes dizane, vê dawiyê Barzanî çû Enqereyê. Baş e, eger tu Kurd û, ji gelê Kurd û, ji miletê Kurd û... gelê te dibin zora dijmin de ye, roj bi roj şehîd dibe, tu çima pişta vî gelf nagirî! Li hêlekê serleskeren Amerîka û li hêla din zabitên Tirkîyê, wan dikine helikopterê digerînin Enqere, İstenbol, London, Paris, Bonn... tu ji bo ci ewqasî bi dijmin re digerî! Ji bo ci ewqas pere didine te?! Dibêjin Tirkîyê dostê Kurdish e, Ewrûpa dostê Kurdish e... Amerîka dost e, ev ci xiyanet e! Madem dost in, ji bo ci 20 milyon Kurd li bakûrê Kurdistanê qebûl nakan? Çima ewqas hovîti tê serê Kurdîn

Kurdistana Bakûr?

Kesên xwefiroş dibêjin dewleta Tirk, ne dijmin e, ev ci ye? Dijminê Tirk weke agir e, agirekî ku mirov dişewîfîne, ev ci dost e, ew agir bi ser te de dibarîne. Dibêjin dostê me ye, dostê bavê me ye. Li aliyê din hevalbendê Sedam in jî.

Gelekî ku bê xwedî be, bê şexsiyet be, bê hêz be, her kes dikare pê bilîze. Serokên wiha sexte, ku di jiyana xwe de ci xirabî hebûye, kirine. Hîna tu kesî ew nasekinandine, ji ber vê yekî dibêjin, PKK ci ye, kî ye ku meşa me bide sekinandin? Lewma bi hemû hêzên xwe alîkariya dewleta Tirk dijmin, da ku me hilînin, li ber dijmin digere û dibêje, aman em bi dil û can amade ne, tenê ji me re PKK hilîne. Hem bi gotin û hem jî bi karê xwe li diji şoreşer serxwebûn û azadiyê ne. Dibêje dijmin, ezê ji başûr ve êris bikim, tu jî ji bakûr ve, emê di nava xwe de bifetisînîn.

Partiya me; ne tenê li diji dijmine derve ye, ji dijmine derve bêhtir em li diji dijmine hundir in, me xwe ji bo her dijminan baş hazir kirîye, çendî ku dijmin dijwar be jî, em dijwartir in.

Hûn dizanîn, di destpêkê de hevalekî me şehîd ket, me ci kir? Me PKK damezirand. Dema ku hevalê Mezlûm û Kemal şehîd bûn, me gavê 15'ê Tebaxê avêt. Dema ku hevalê Egîd jî şehîd ket, me Artêşa Rizgariya Gelê Kurdistan (ARGK) ava kir, me got divê artêşa gel xwirt bibe, ev e hûn dibînin xwirt bû jî. Dema ku komeke gerilla li Mêrdînê şehîd ketin, me serhildaneke dîrokî çekir.

YEKÎTI JÎ BO SERXWEBÛNÊ

Ji bo yekîtiyê em hatine başûr, wan ci kir? Bi ser me de hatin, bi me re yekîtiyê nas dike û dixwaze jî, êdi ne mumkun e tu bikaribî bi gel

kîti çekirin, lê hema em wiha nasekinin, emê bi ser wan de herin, ji dijmin bêhtir emê wan hilînin. Wê yekîtiyâ gelê Kurdistanê li ser serxwebûn û azadiyê çebibe, wê di dîrokê de yekîtiyêku nuh be.

Tu here bi dijmin re bibe yek, emê jî eniya serxwebûna Kurdistanê flan bikim. Ji bo Başûr û Bakûr, emê yekîtiyâ herfî xwirt çebikin. Tu dixwazî Kurdistan Başûr li diji Kurdistan Bakûr bixi ser, lê em tu caran destûra vê birakujiyê nadîn. Em li Bakûr û li Başûr Eniya Serxwebûnê flan dijmin, eger tu dixwazî pêşmergeyan bi ser me de rakî, ev e hêzên yekîtiyê yê rizgariyê li hember te radikin, em bi hezaran hêzên rizgariya Kurdistanê amade dijmin, eger tu xwe li şûna dijmin dibînî, fermo em hazir in. Ci dikî bike, lê hema dijmin neparêze, mafê te tune ye, tu dijmin biparêzî.

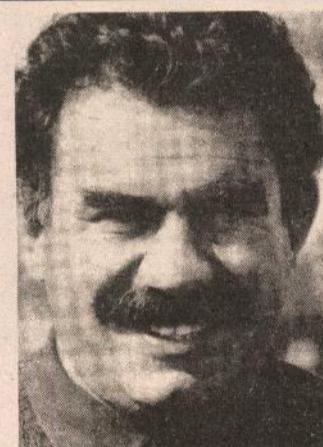
Gelê me li Bakûr û li Başûr yekîtiyê dixwaze, serxwebûn û azadiyê dixwaze. Heke tu van tiştan dixwazî were, eger

bilîzî, ew mecal nema.

Serê me yê gerilla gihîştiye radeyeke bilind. Dijmin texmîn dikir, digot ezê perçekî hilînim û perçeyê din teslim bikim. Di Newrozê de û pişî wê diyar bû ku hêza dijmin a hejmarbilind nikare li hember grûbeke gerilla bisikine, vê yekî fîpat kir em çendî xwirt in, me hîn bêhtir cihê xwe di nava gel de girt. Tenê di vê mehê de nêzîkî 1000 gerilla derbasî Kurdistanê bûn. 10 heval şehîd ketin, 1000 ketin şûnê, hîna jî ev berdewam dike. Ev e gerilla bûye agirekî gurr, roj bi roj bilind dibe, li hemû deren Kurdistanê belav bûye. Berê me saetekî li cihêkî şer dikir, niha em li her deran û bi rojan şer dikin.

HEYA DAWIYÊ BERXWEDAN

Serê me heya serkevtinî ye. Ev şer heya ku negihêye armanca xwe, tu caran nasekinî, li kîjan aliyê Kurdistanê dibe, bila bibe, em meşa xwe

"Serê me wê berdewam bike, ne ku em ji rijandina xwînê hez dîkin, na! Em naxwazin mûriyek bê sebeb bimire. Lê, tu dijminekî wiha yî, tim dixwazî teslim-karîyê li ser me bimeşîni, tim dixwazî me ji xwe re bikî xayîn û noker, ji ber vê yekî em dibêjin, na! Heya dawiyê berxwedan û berxwedan!"

tu ji biratiyê fêm dikî were, pêşmerge jî li her du aliyê Kurdistanê yekîtiyê û serxwebûnê dixwazin, eger tu ev kesî were, tu kes lîstikêne te yên xiyanetiye naxwaze. Tu diji li Enqereyê, Li London... li Parîsê ci digerî, gel wan plan û lîstikan naxwaze. Were bi gel re be, nekeve planen emperyalîstan, gel ci xwest wê bike, eger tu li diji armancen gel derkevî, wê gel te biperçiqîne, tu dixwazî biperçiqî? Belê, te berê dikaribû her tiştî bigîhînî gel, çima? Ji ber ku gel nezan bû, nizanibû serxwebûn ci ye, bê serok bû, bê siyaset bû, her kes pê dîlist. Lî hema niha serokatî heye, serxwebûn hatiye naskirin, her kes serxwebûn û azadiyê nas dike û dixwaze jî, êdi ne mumkun e tu bikaribî bi gel

nasekinîn. Dijmin bi çekan nikare me bide sekinandin, wisa nikare bi diplomasîye me teşhîr bike. Webihist pişî ewqas alîkariya ku Almanya bi Tirkîyê re kiribû û dike jî, li dawiyê ji dewleta Tirk re dibêje, tu çima li gel dixî. Wê dostaniyê înkâr dike, di vir de Tirkîyê tê teşhîrkirin.

Vê dawiyê dewleta Tirk çû İranê jî, dibêje nehîlin PKK li cem we bi serbestî kar bike. Çû Sûriye, gote Sûriyê jî tu ci bixwazî ez hazir im bidim, avê dixwazî alîkariyê dixwazî, tu ci bixwazî ez amade me, tenê nehîle PKK ji cem we were êris me bike, baş dîzane jî em ji Sûriyê êris nakan.

Dijmin ci kir? Ci fêde dît? Em mirin? Na, xebata me hîn bêhtir xwirt bû, hin dewlet ji

berê bêhtir dixwazin xwe nêzîkî me bikin. Amerîka jî difikire, dibêje ez şaş bûm, divê ez jî xwe nêzîk bikim, wê siba xwe nêzîk bike. Niha Almanya jî dixwaze xwe nêzîk bike. Sûriye jî ji berê bêhtir hêza me dibîne, İran me ji berê bêhtir nas dike, ev her du dewletê dawiyê baş têgîştine ku, bêyi me nikarin xwe li hemberê Tirkîyê biparêzin. Em dibêjin di vê demê de em dikarin ji berê bêhtir giraniya xwe çebikin. Bi vê ketinê re, dewleta Tirk di warê aborî de jî ketiye astengeke mezin.

Belê, wê serê me berde-wam bike, lê hema ne ku em ji rijandina xwînê hez dîkin, na! Em naxwazin mûriyek bê sebeb bimire. Lî, dijminekî wiha, ku tim dixwaze teslim-karîyê li ser me bimeşîne, tim dixwaze me ji xwe re bike xayîn û noker, dixwaze PKK were teslim bibe û li ber lingên wî bigere, ji ber vê yekî em dibêjin, na! Heya dawiyê berxwedan û berxwedan! Berxwedan jî bi xwînê çedîbe, eger pêwîst be, bila sedhezar kes xwînê birijîne, çima? Ji ber ku ev jiyana dijmin raberî me dike sed carî ji mirinê xerabir e. Heta yek ji PKK ê bimîne, heyâ yekî durust û bi namûs bimîne, ne mumkun e ku ev siyaseta dijmin a mirinê were qebûlkirin.

Ev mezinbûna PKK ye, ev soza PKK ji bo dîrokê ye, ev soza PKK ji bo gelê Kurdistanê ye. Dijmin vê yekî baş dizane. Divê hûn şaş nebin, hûn PKK şaş nas nekin. Belkî dijmin me teng bike, belkî me bikuje jî, lê hema eger hevalekî jî ji PKK ê bi namûs û durust bimîne û eger bi rastî jî dilsozê PKK ê be, dikare bi tenê ji nuh ve PKK ê ava bîke.

Di destpêkê de kereke me jî tunebû ku em pê li dijmin bidin, niha hûn dibîn, ordiyeke ku dinya tev pêre ye nikare li hemberê gerillayê artêşa me derkeve, nikare rojeket tenê jî li hemberê me bisekine. Ev e em xwe di nava agir de dişewitîn, kî dikare xwe wiha bişewitîne. Ji lewre gerek e baş were zanîn, em tu caran ji xwînê û ji rijandina wê natîrsin, em ji sekinandina wê ditîrsin. Emê bikin ku dijminê hezar salan di nava xwîna me de bifetise. Tenê Kurdistan bi xwînê paqî dibe, em incax xwe bi xwînê pak bîkin...

Diya şehîd Dara:

'Min yek da ezê yekî din jî bidim'

• Gelê Kurd êdî ne yê berê ye; gellek guheriye. Da-yikên şehîdan wek berê li ser zarokên xwe nagirin; di şûn şînê de govend û dîlanan digirin. Ne tenê malbatên şehîdan, bi sed hezaran xelkê Kurd li wan xwe-dî derdikevin, malbatên wan bi tenê nahêlin û di riya wan de dimeşin

(EFRÎN-WELAT)

Bayê serxwebûnê sînur û tixûban nas nake. Mîna lehiyan bombe, mayîn û çeberan dide ber xwe û her çar perçeyen welatê me yê birîndar digihîne hev. Ol, êlân Kurdan dike yek û... her tişt ji bo wela-teki serbixwe û geleki azad!

Belê, ev e bayê şerefê; bayê ku paytexta dijmin û dagîrke-ran ji bin ve hildike û zemînê di bin wan de dihejîne. Ne tanq, top û ne jî bombezeyen atomî, ne operasyon û bangê xwesipariyê... tu tişt nikare vê hêrs û nifrîna me bide rawestandin. Ji lew re emê bi dil û can xwe bidin ber vî bayê xwes û hênik.

KARWANÊ AZADIYÊ

Ji Kermenşah, Sinê, ta bi Meletê û Çiyayê Munzur. Ji İdir, Agîrî ta bi Kobanî û Efrînê. Her çar aliyan xwîna xwe kirine yek û bi can û dil di na-va karwanê azadiyê de bi rê ve diçin. Ev karwanê ku gelê Kurd nêzîkî çar hezar sal in li benda hatina wî maye, iro li her derê Kurdistanê digere û pîrozbahiyên serkeftinê diyarî gel dike, dibêje: "Riya min pîr dirêj e, lê serxwebûn ne dûr e!"

Weke tê zanîn Başûrê Rojavayê Kurdistanê di gurirkirina agirê şoreşa ku li Bakûrê Rojavayê Kurdistanê pêl dide de roleke mezin list û dilize jî. Bi dehan şehîden başûr ku di bin seroketiya serokê şehîden Başûr rîheval İsmail de jiyan dibin hene. Ev şehîden me yê bê mirin Bakûr û Başûr bi hev ve girêdidin û dibin binyada yekitiya gelê Kurd.

Yek ji wan pakrewanê ci-wan û dilsoz, şehîd Ferhad (Dara) ye. Dara; xortekî dev li ken, zimanşîrîn, dilsoz û heya dawiyê fedekar û berxwedan-van bû. Li zanîngeha Helebê dixwend, lê bi wê xwendina ku nabc diwarek ji bo serxwebûn û azadiyê, ji lew re xwe gihande dibistana mezin dibis-tana serxwebûn û azadiyê. Di wê dibistanê de bû xwedî rûmet û şrefeke mezin.

Di gel çar hevalên xwe pişti berxwedaneke bilind, ku meha Hezîranê li gundê Guhşînê (Perwari-Wan) mîna mîr û egîdan şehîd ket û tevlî karwanê nemir û pakrewanvan bû.

Jİ BO ŞEHİDAN GOVEND Û DİLAN

Nêzîkî 200 hezar welat-parêz di 30.2.1992 an de berê xwe dane gundê Bîlê ku girêdayî Efrînê ye. Bi zilxit, lîlelîl û çepikan xwe gihandine gund. Malbata şehîd Dara pêgîna wan dihat, destêne hev diguvaştin, rûyên hev radîmûsandin û hevûdin pîroz dikirin. Bavê Dara bi dilekî ges diçû pêsiya wan û bi xêr hatina wan dikir, te digot qey lawê xwe dizewicîne: "Hûn li ser ser û çavan hatin, kerem bikin rûnin. Eger ne şehîd Dara bûya min tu caran evqas însan di hundirê mala xwe de nedidît. Bila her hebin şehîden serxwebûn û azadiyê..." Bavê Dara bi xwe jî, demeke dirêj di nava PDK de mabû, lê bi rastî êdî ji sextekariya wan nefret kiribû, gelo ne guneh e rew-şenbirekî wiha di nava wan feodalîstan de bimîne! Lê li dawiye şrefeke mezin bi dest xwe ve anî, bû bavê şehîdekî berz û paye bilind.

Qefle bi qefle gîrsen gel di-kişîyan. Bi hezaran, bi dehhe-

Diya şehîd Dara

Ferhad (Dara)

xwe yêş şehîd de dilflînin! Kenzeyekî kesk, kirasekî gul-gulîn û desmaleke zer dabû ser serê xwe, nîşana zeferê hildabû û bi dilekî xwes bi şeniyê ku derbasî hewşê dibû re şerîn-

kî rihet biçe oxira xwe..." Dîlanekê digirin, sloganên: "Bijî Serok Apo!, Şehîden serxwebûn û azadiyê namiri.." Davêjin û di pişt re berê karwanê xwe didin mala şehîd Merwan, diçin li wir jî gotûbêjeke dirêj li ser şoreşê çedîkin. Belê, êdî şîn û şâhiyên me ji bo wela-teki serbix-we ye, tu kes behsa pez û de-warên xwe nake.

ŞEHİD SEROK IN

Dema ku hinek jinan ji diya Dara dipirsîn, tu bi ber lawê xwe nakevi?

Diya Dara bersiv dida û di-got: "Ezê ji bo çi bi ber kevim! Ma em ji bo çi dibêjin Kurdistan! Kurdistan bi gotinan xelas

nabe, xwişka min. Rast e min Ferhad bi zor û zehmetî xwedî kir, lê hemâ Welat jî di bin zor û zehmetiyê de ye... Min yek da, ezê yekî din jî bidim, Kurdistan layîqî her tiştî ye. Emê bidin, bidin û bidin!

Bi vî awahî şehîden me hêza gel dikin yek û bi mîlyonan li dora hev dicivînin. Rastî jî ev e, serokê me bi xwe jî-dibêje: Serokên me şehîd in. Em bi şehîdan jiyan dibin, eger ne şehîd bin, em nikarin bêhna xwe bikişînin...

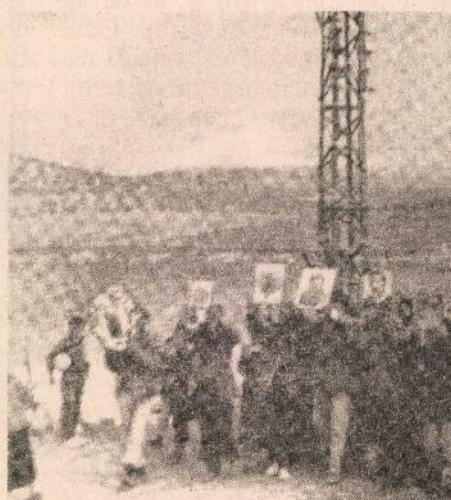
Bîranîna şehîden xwirtkiri-na şoreşa me ye. Bila li malba-ta şehîd Dara şehîdbûna wî pîroz be, em diçin destêne wan yeko-yeko û dibêjin: "Mil bi mil ber bi wela-teki serbixwe û azad ve!"

Şehîd dîbin bingehê pêşveçûn û guhertinê. Xwîna her şehîdi dibe mîrasa tîrsîkandinê. Bi şîkandina tîrsî re têkoşîn berfireh dibe, hemû astengî û hêzîn paşverû bi paş ve gav davêjin û serî li ber pêşveçûnê ditewînin

zaran, dihatin û diçûn, mîna ku qiyamet rabe û deng bi Bûqê keve. Diya şehîd; çi dayîk e! Mîna ku bûkekê ji lawê xwe re bixemîlîne, devê wê ji ken nedîhate hev, çavên wê ji kîfxwesbûnan re tijî hêstir dibûn... û bila dîrok binivîse, çawa dayîkên me bi ser lawên şerîn dikeniya.

Dema ku şenî xwestin biçin mala şehîdekî din ku ew jî nuh şehîd ketibû, diya Dara derkete pêsiya derî û di dengekî bilind got:

"Hûnê bi ku ve herin! Dîlanekê bi ser Ferhadê min de bi-girin, hîngê herin. Bila bi dile-

Gîrsen gel wîneyen şehîdan hildane û diçin mala şehîd.

Gundê Bîlê - li pêsiya mala şehîd Dara.

NEQUŞKAmadekar
Aram ÇemRaman (fikir) nikarin bijin
ger mirov ji bo wan şer neke.

Thomas Mann

Em kur û keçen malbatakê ne. Malbata me yek e: Neyariya Kurdan

Mirina bixêr ji saxiya bêxêr bastir e

Di nivîsandineke apê Mûsa Anter de ji bo Ecevit ev gotin hene Nivîsandin bi tirkî ye û di. "Rojnameya Özgür Gündem de derket:

"Mirina hina ji saxiya wan bastir e. Mesela eger Ecevit bêri bi 12 salan bimira jê re bixêrtir bû. Wê çaxê xwedî nav û cih bû û serokwezîre Tirkîye bu. Nivîskar bû, helbesvan bû, zora İsmet İnönü biribû û dawî heq yan neheq bûbû betlê Qibrîsê"

"Lê niha"?

"Niha sitêra wî rîjyaye, bê têhin û bê şewq bûye û maye faşistekî bîst û çar eyarî. Ha ew ha Tûrkîş bûne wek hev. Îro piştî mirina xwe Ecevit ji bi xwe hisiyaye, serê wî li hedan ketiye û zane ci hatiye serê wî.

Berî bi çend rojan Ecevit çûbû Wanê, dikir hewar û mîna ku efwa xwe bixwaze li xelkê Kurd, bang dikir. "Ez zanav û kesaniya Kurdan înakar nakim, min nekiriye."

"Gava ku her kes li dijê vê meselê bû, min peyva Kurd ji û kesaniya hemwelatiyên me yêndi Kurdi ji parast û ez lê xwedî derketim. Roja ku

Ne bûro tenê ew ji li ba hev in

zimanê Kurdi hate qedexekirin, kesî dengê xwe dermexist ji min pêve. Ez ne li hemberî hemwelatiyên me-yêndi Kurdi û kesaniya wan im. Ez li hemberî nijadperestiyê û qoqparêziyê me. Ez li esil û feslê însen nanerim, ez li ya di dilê însen de ye

dinerim....."

Rehma xwedê li te be Ecevit, tu li esil û feslê însen nanerî, belê wê ki baweriye bi te bîne. Giş emel û karê te liber çavan e. Ti di aliye siyasi de êdî ji zûde mirovî nesax û miriyî û yeqin bike tu êdî ji mirovîn Kurd nema rayekê ji digri.

Mirovîn bi qalîte û mirovîn bê qalîte

Serokcumhûrî dewleta Tûrk Turgut Özal dibêje: "Li Tirkîye mirovîn bi qalîte tune ne." Kê gotiye hene. Ma we mirovîn bi kalîte hiştin. Te milê xwe xiste milê Evren û we bi hev re 12 salan mirovîn bê qalîte çêkirin. Çigas yekî bi qalîte hebû we girt, işkence kir û kuşt. Yêni mayî derketin serê çiyan, beşek ji wan bazdan derveyî welat û lanet li we anîn û yêni mane ji we evqas sal in zimanê wan birriye û devê wan girtiye. Heta tu serokcumhûr bî, Demirel serokwezîr be û ev qanûn û fidara bê qalîte li vî welatî hikûm bike wê mirovîn bi kalîte zehmet çêbibin.

TÎR

Musa Anter

Silêman Demirel û erzanî

Navekî xerab bi dû Silêman Demirel ketiye. Dibê tim soz dide û dûre dike derew. Wiha ye, ne wiha ye, ne hewce ye ez bêjîm, hûn hêmu pê zanin. Lî di vê hilbijartînê de sozek dabû, gotibû ezê erzaniyê bînim Tirkîye. Lî iro em dinerin xelk dibêna, ne erzanî, bûhayî anî Silêman. Hema ê min ez ne wiha difikirim. Silêman Beg tişt gelek erzan kirine û ê din jî belki hêdî hêdî bike. Ên ku pêşî erzan kir pere ye. Ma di kîjan dewrê de wek dewra Silêman pere evqas erzan bûye. Iro bi şebeşekî tûrek pere tê. Bi pîvazekî mirov kare 1000 wereqeyî bikire. Tewer bi sê bizinan mirov dibe milyoner. Ma wê rebeno ji wilo û pê ve ci bike?

Ê me em gundî ji Silêman xweş in. Ji ber ku satilek mastê me bi binçenget pere digire. Ê ku mast, pîvaz û şebeşen wî tune ne, memûrên wi ne, bîhîn wi ne, sêwiyêne wî ne emel mendêne wî ne. Hanî li çavêwan dineri û ew serê mezin dihejand digot: "İşçilerim, memurlarım, dularım, yetimlerim ve emeklilerim." Ev reben ji radibûn ser teriyê û ji silêman re li cepikan dixistin. Ma a me ci ye. Ê me ji me re pere erzan kirin, ji wan re pîvaz, şebeş, goş, bûha bûye bi cehnem kiriye. De hema emê wilo bermeqlûb bidin pey hev Bine bê kî li fêdê ye û kî li xesarê ye. Kulmek genimê me ji bi 1500 wereqî dire, em ji qulmîşkîn çitlikîn ceylanpinarê simbilan bi hev din, bikutin bikin genim emê cardin têra xwe pera bi hev din.

Bi vî aqîlî ez dibêm Silêman ji aliyê me kurdan de pirsa xwe anî cih. Pere erzan kirin. Ez dibêm hema ev cara ku bê ji em raya xwe bidin Silêman Demirel bila qenc pera bike gû.

Ma kî derewan nake?

Raûf Tamer nivîskarê Huriyetê carekê di nivîsandineke xwe de wiha digot: "Li Tirkîye mirovî herfî durust û rastgo, rojê 20-30 derewan dike."

Madem her kes derewan dike, derew ketiye her dafrê û her meqamî û bûye perçak ji jiyana giregirêne dewleta Tûrk Tansu Çiller ji derewek kir ma ci qewimî?

Berî bi 6 mehan Tansu Çiller bû wezîra pîrsen malî û ekonomîkî û gotineke wiha kiribû: "Mirovî peren xwe têxe mark û dolaran wê bixesire." Niha derket ku ev ne rast e belê zirderew e.

Lewra di 6 mehan de xwedîyîn dolar û markan ji %40-32 û ji %40-65 fêde kirin. Belê yêni ku peren xwe xistin benqan fêda wan di inflasyonê de dernakeve.

Derevîn hikûmeta Demirel û İnonü yeko yeko derdikevin û derewa Tansu Çiller serê kerwîn e.

Derew ne bi heq in û siyasiyêne dewletê qîma xwe bi derewan anîne, bê derew nikarin siyasetê bikin.

Tansu Çiller

Ali Fırat

**"Pîrsa Kesayeti
di Kurdistanê de"**

(Kurdistan'da Kişilik Sorunu)

Weşanîn Melsa

Ji edebiyata dinyayê

ALEKSANDR PUŞKİN

Cilkezi Keskin

Aleksandr Puşkin di sala 1799 an de li Moskovê ji dayika xwe bû. Ji malbatteke rewşenbir e. Perwerdekiya xwe ya destpêkê bi Fransizî tewaw kir. Hin zarok bû klasikên Yewnan-Latînî, nivîskarêni Fransî yêna azadixwaz û ronahixwaz, mîna *Voltaire* û *Rousseaux* xwendin.

Puşkin, ji jineke Rûsiya gundi -ku Puşkin li ber destê wê mezin bûçirok û helbestêni gelêri fêr bû. Di bingeha hune ra Puşkin ya afirandkarî de rola van hemû hîkariyan (tesîran) heye. Puşkin bi berhemên xwe di wêjeya Rûsi de pêşengiya derketina realîzmê kir. Her wiha Puşkin wêjeya Rûsi kir xwedî bergeheke neteweyî.

Puşkin, çanda rojava û ramanêni azadixwaz di

● Puşkin her tim di bin zordariya monarşıya çarî de jiya. Puşkin, di sala 1837 an de, di duloyeke gelekî dişibîya komploye de hate kuştin. Lî belê ji ber nivîsar û pirtükên wî yêna gelêri, realist û demokrat ji mêt ve xwe gihandibû bêmiriniyê.

pirtükên xwe de bi jîriya gelê Rûsi ve kelâ. Di pirtükên xwe de cara yekemîn tîpêni ku taybeyîn civaka Rûsi yêna gelêri nişan didin afirandine.

Aleksandr Puşkin beri her tiştî hozanvanek e. Helbest û destanêni mîna "Ruslan û Ludmilo", Yevgeni Onegin, "Mitriban", "Girtiyê Qefkasê" nivisan-dine. Her wiha çirok û romanen wî, weke; "Çirokên Byelkin", "Dubrovski" û "Keça Kapitan" gelek bi nav û deng in. Pirtükên Puşkin yêna rastenivisi li derveyi welatê wî jî, ji hêla komeke xwendevanan ên berfireh ve têtin zanîn.

Nivîskarêni wêjeya Rûsi yêna sedsala 19 an bi nasbar Lermantov, Dostoyevski, Tolstoy, Turgenyev û Gonçarov hunera xwe bi nivîsarêni Puşkin xwedî kirine.

Ji ber kesaniya wî ya serbixwe û azadixwaz û ji ber ku di dema wî de ji hêla gîrsen xwendevanen pêşverû ve nivîsar û pirtükên wî gelekî dihatine ecibandin, her tim di bin zordariya monarşıya çarî de jiya. Puşkin, di sala 1837 an de, di duloyeke gelekî dişibîya komploye de hate kuştin. Lî belê ji ber nivîsar û pirtükên wî yêna gelêri, realist û demokrat ji mêt ve xwe gihandibû bêmiriniyê.

'Medîna Mala Melê'

Ş E R E F X A N C İ Z İ R İ

qandî dikirin stiran û dûrik û bi vî awayî ji kultura me, dewlemend dikirin. Lî mixabin, nîşen Kurdistan yê nuh ji vê dewlemendiyê bê par in. Ji bo mînak ezê bêjim: Çiqas kesê Kurd stirana Medîna mala melê bihisitiye? Ev stiran li nav Omerya, ji aliye dengbêjîn gel Ehmedê Gulê û Xidirê Omerî ve tê gotin. Ez baş dizanim ku li nav Omerya, li Torê, li Botan, li Serhedê û hwd. bi sedan stiran û dûrikên wiha hene.

Bi baweriya min, divê dengbêjîn Kurd van stiran û dûrikan bidin hevdû û bi awayekî nuh wan modernîze bikin.

Ez baş nizanim; gelo çîma dengbêjîn me yêna iro di kaseten xwe de, van stiranen nabêjin? Gelo sebeb tirs e an ji nezanî ye? Ez li vir behsa tirsê ji bo tiştîkî dikim: Pirr kes bi navê şoreşgeriyê, di navbera salen 1970 û 1980 an de, li diji van stiranen derdiketin. Ev stiran, weke perçak ji kevneprestiyen Kurd diditîn. Lî hemû baş dizanim ku li şuna van stiranen, stiranen sloganî pêş ketin. Ev stiranen sloganî ji, weke tê zanîn di wextekî kin de, hatin ji bîrkirin. Yek ji van stiranen sloganî ji aliye koma azadî ve, bi navê "Gelên Sovyetê hemû bira ne" dihat gotin. Lî ez bawer nakim ku iro kes karibe vê stiranen bi hêsanî bêje!.. Û ji ber vê yekê ji, divê em hemû bi hev re li hemberî mîneyîn çewt û nîhilist der-

Çawa
mirov dikare
stiranen
li ser
kesen şehid
bi meqamê
govendê
bêje?
Helbesten li
ser şehîdan û
meqamê
govendê
hevdu
temam nakin.
Gotin û hisen
mirovan di vir
de pirr dûri
hev in. Ev dibe
weke ku mirov
garis û xiyara
tevlihev bikel..
Ji ber vê yekê
ji, huner-
mendîyeke
çewt û bê
bingeh
çedibe.

Wêne:
Kulîka
Hezaran

kevin!..

Erê, me li jor behsa Medîna mala melê kir. Bûyer bi kurtî wiha ye: Medîna li gundekî Omeriya qîza meleyê gund e. Keçik, dil dide xortekî filleh (Aşûri). Lî, ji ber ku bavê wê

meleyê gund e, xortê filleh û keçika musilman pirr zehmetiyê dikşin. Bavê keçikê bi qasî ku meleyê gundê olperest e ji, lê di dawiyê de, evindariya van herdu kesan bi serdikeye û dibe mînakî pirr baş ji bo xort û keçen

musilman û filleh. Ez dixwazim ji vê stiranê ji xwendevanen re li vir çend gotin binivîsim. Perçak ji stiranê wiha ye:

"Medîna mala melê û Ehmedê Hana, li hev rûniştin

Vana gazar kirin û gîf hiştin
Miriyê heftê salî, kefenê xwe
li serê xwe gerandin

Û li ber herdu kîlê xwe
rûniştin,

Kevrê bestan di destê Medîna
mala mele de, birijtin."

Erê, ji ber derd û kulên Medîna û Ehmedê Hana, miriyê mezelan radibin û li evindariya wan guhdarî dîkin. Û di ber vê re ji, kevirê besta di destê Medîna de têne birajtin!.. Kesê ku li vê stiranê guhdarî bike, ew ê pirr gotinê hin xweşîr ji bîbîhîze!..

Mirov dikare bi hêsanî, hûnermendîyeke pirr hêja di van stiranen de bibîne. Di van stiranen de pirr caran, gotin, ritim û bûyer hevdu temam dîkin. Lî mirov vê hûnermendîyeke di stiranen sloganî de pirr kêm caran kare bibîne. Ji bo mînak ez ê bêjim: Çawa mirov dikare stiranen li ser kesen şehid bi meqamê govendê bêje? Helbesten li ser şehîdan û meqamê govendê hevdu temam nakin. Gotin û hisen mirovan di vir de pirr dûri hev in. Ev dibe weke ku mirov garis û xiyara tevlihev bikel.. Ji ber vê yekê ji, hûnermendîyeke çewt û bê bingeh çedibe.

Bi dîtina min divê em Kurd li hember nîhilizma kulturî, pirralî bisekinin. Ji aliyeke de divê mirov bas zanibe ku nîhilizma kulturî û polîtikayen dewleta kolonyalist, hevdu temam dîkin!.. Dewlet bi zanebûn û kesê nîhilist ji bi nezanî tevger dîkin.

Şar striyan bi destê dînan pêser keno: Yew Z. Gökalpo nû û yew Z. Gökalpo no

Amed

"Sous la direction de" (di bin serdariya) gotineke ji têgînîn (terme) zanînhe û akademiyan e. Gava xwendekarek dike doktora li zanîngehekê bistîne, divê profesorekî wî hebe, serpereştiya (serdarî) karê wî bike. Eger profesor pirtûk ne eciband, an tiştîn ne baş tê de ditin, dikare qebûl neke. Wiha, serfîkayê xwendekar dişewite. Di bin serdariya Hilkewt Hekîm de pirtûkek li Parisê di meha Nisana 1992 an de di nava weşanen l'Harmattan de çap bû (ji bo naskirina Hilkewt Hekîm, vegevin "Welat", Hejmar 12, gotara "Gustave LE BON û rewşenbîrên Kurd" bixwînin). Em dizanin ku H. Hekîm ne doktor e û ne profesor e, tenê li (INALCO) mamosiyê alyîkar e. Pirkesan berhemîn xwe di bin serdariya H. Hekîm de di wî pirtûk de bi cih kirine. Yek ji wan kesan Hemît Bozarslan e. Ji qelema Hemît Bozarslan ji jehra Ermeniyan li dijî Kurdan (ne li dijî Tirkân!) pê ve tiştekî dinê nabare. Doh Ziya Gökalp ji Tirkân re Xwedê da, niha Xwedê da Ziya Gökalp bi hev re dane. Temamiya İrannasen çespanine (ispat kirine) ku "Toran" mîletekî İranî ye, lê ci fêde Ziya Gökalp fetîs çû û ev ne bihîst. Em vê yekê ji Ziya Gökalp no (har) û nuh re hêvî na-kin.

Cîroka Ziya Gökalp ci ye? Hemid Bedirxan (jê re dibêjin "Hemidê Kûto" ji), Jina Rehmetî Celadet navê wî danî "Bedirxan"), helbestvanê navdar, li Çiyayê Kurmênc, li Şiyê (li hember Qirixanê) dijî. Wekî H. Bedirxan ji min re hewal dide ku rojekê Ziya Gökalp di çiyayekî re di-çe. Hin kes têne pêşîya wî, tiş-mişt û peren wî jê distînîn û berdidin. Pişti vî bûyêre, Ziya Gökalp tê li dijî Kurdan dinivîsine û teoriya xwe "Toran" diafîrîne.

Pirtûka "Les Kurdes par-delà l'exode" (Kurd li wî alyîre reva çiya) bi du mijara (sujet) parve dibe: 1) wêjeyî (edebî); 2) Siyasi. Beşê wêjeyî nexirab pêşkêş bûye, wekî dinî di beşê siyasi de mesela Kurdi bi du nêrîna pêşkêş bûye. 1) Nêrîneka vajî, 2) Nêrîneka siyasi. Z. Gökalpê nuh xwedîyê nêrîna vajî ye; Z. Gökalpê no xwedîyê nêrîna siyasi ye. Nêrîneka vajî mîrov dikare rexne bike û dirust bike, lê nêrîna siyasi ev 75 sal in Kurd bi tivingê serê wê dinîn.

A-Nêrîna Vajî:

H. Hekîm li vê dawiyê bûye xwedîyê "négativité"-yeke res. Efi bergirîya (dîfa) van bawerîyan dike: Kurd şünketî ne, Ewrûpî pêşkêşî ne; gerek e em serê xwe ji Ewrûpiyan re deynin; Ewrûpiyan ci got, divê em ne bêjin "na". Balû bişkow ra kewt, va "qey ez ina pis ra wo?". Ji xwe vê helwestî hîst ku ez besdariya vê pirtûkê nekim gava H. Hekîm ji min xwest. Di çarçova vê bawerîya xwe de, H. Hekîm gotara Fazil Kerîm, "Şerî çekdarî di navbera efсанe û rastîyê" ji Kurdi bi Darî Baram wergerandiye fransî. Em çend ramanan ji vê gotarê nîşan bidin: Şerî çekdarî ji bo rizgarîya gelan efi ne rast e; çînîn maldar ên xelkê bi hindîkî razî dibin û pê digihîstine armanca xwe ya dawî, çînîn maldar û eşîri yê Kurdan "yan gişî yan netîşî" dixwazin, paşê her carê "netîşî" bi dest wan dikeve; burokrayefî di partîyan de bilind dibe; di siya şerî çekdarî de azadî nîne, demokrayeti te pêlê kirin, mîrov nikare rûpeleke rexnegirî bide belav kirin, eger em niha ne demokrat in, paşê em çawa dibine demokrat?" Koledarê Ewrûpî ne hîstine ku pozê welatiyek wan bi xwîn bibe, ji sîbê heya êvarê

ji wan re "Sexe" li ser televîzyonan nîşan didin. Eger yekî Ewrûpî bê van gotinê jorîn bixwîne, wê bibêje "Sedemî bindestiya Kurdan Kurd bi xwe ne", an "Dewletîn koledar ketine ber gunê gelê Kurd, Kurdistana wan parçeparce kirine?" Helbet, H. Hekîm sûc ji xwe de zane ji bo ku xwe "Ewrûpî" nîşan bide!

H. Hekîm di guhê gê de ye, nîzane li dînyayê ci çê dibe. Kereng e, ba bi ku de hat, bi wir de diç. Em bala xwe bidinê ci dinivîsine: "Après la Première Guerre Mondiale, fut refusée aux Kurdes la création d'un Etat. Ceux de l'Empire ottoman furent épargnés sur deux Etats arabes et un turc, rûpel 125" (Pişti şerî cîhanê yê yekê, ji Kurdan re ré ne hate dayîn ku Dewlet-Ummetê ava bikin. Kurden ku di İmperatoriya Osmanî de li du Dewletîn Ereb û li Dewletteke Tirk belav bûn). Em pêsi gotinê vajî di vê gotarê de bi fransî rast bikin û rexne bikin, paşê em ê rastiya wê bi kurdi li jêr deynin. "Après la Première Guerre mondiale, fut refusée aux Kurdes la création d'un Etat. Ceux de l'Empire Ottoman furent épargnés sur deux Etats-Nations arabes et un Etatnational turc."

Gotinê ku me rast kirin "Etat-nation (Dewlet-Ummet) û "Etat" (Dewlet) e. "Etat-nation" ci ye? Ev gotin ji soreşa Fransî (1789) de hatîye. Miletîn ku di bindestî paşê de ji sitema cîvakî-aborî rîzgar bûn, lê ne ji sitema neteweyî. Miletîn ku di İmperatoriye de dîsa di bin dirûşma (slogan) "Azadî, wekhevî û bîrafî" de ji mafîn xwe yê neteweyî bêpar man. Li ba me, ji sedî 7 an, Musulmantî cihî hemî dînên navçeyî girt, lê mafîn mîletan nedayê. Wiha, ji ummetekî dewletek ava bû. Ji wê dewletê an ji wê İmperatoriya İslâmî re gotin "Ummeta Moîmed", an "Ummeta İslâmî". New World Ordre a xwedînegiravî Bush hatîye ku "Dewlet-Ummet" bişatîne! Gelo têgînîn weke "Ummeta İslâmî" û "Etat-nation" li Kurdan pêk tê? Kurd yek mîlet e, an pirr mîlet in? Rastî dibêje "na", lê armancê siyasi yê Gérard Chaliand dixwaze ku li me ji pêk bê, ji ber vê dinivîsine: "Kurdan dest ji fikra "Ummetê" berdane û bi a "Nation" girtine."

Pişti û berî Şerî Cihanê yê Yekê Kurdan xwestine Dewletteke Kurdi ava bikin. Lê koledarê Ewrûpî hatin navçê li gor berjewendiyê xwe perçê kirin, ne li gora daxwaza mîletan. Wilo dewlet li Rojhilata Navîn çê bûne ku mîrov dikare ji wan re bîbêje "Etat-nation" cima ku pirr mîlet tê de dijîn. Ji wan mîletan tenê mîletîn mafîn wî yê her tişî heye; ziman, çand, siyaset, aborî, hwd... De H. Hekîm ne gerek e tu wîsa binivîsine: "Pişti Şerî Cihanê yê Yekê, ji Kurdan re rê ne hate dayîn ku Dewletteke Kurdi ava bikin. Kurden di İmperatoriya Osmanî de li du Dewlet-Ummetê Ereb û Dewlet-Ummetekî Tirk belav bûne.

H. Hekîm pirtûka Gérard Chaliand û Elizabeth Picard xwendîne û pessan wan jî daye, lê nîzane mebesta wan jî çi ye. Li van mehîn dawî, li Parisê, pirr civîn û kolok li ser têgîna "Nation" û "Etat-nation" û "Etat-jacobin" çê bûne. Yek jê li Palais Chaillot (cihî ku Enstituya Kurdi ya Parisê pêşkêşâ "La Mémoire" bîr), li 28 û 29 Sîbatê 1992. Gerek bû Michaël Gorbaçov ji bîhatâ li ser van meselan li Sorbonê, biaxiviya, lê paşê deng jê derneket!

H. Hekîm wekî qerekterekî romanan û şanogêriyan di navbera de ye. Agireki berî Şerî Golfî (xalîcê): Kurdayetiya yekmîlefî nîşan dide; agirê "New World Ordre": Kurdi

Kurd li wî alyîre reva çiya

pirrîmîlet nîşan dide. Gotara H. Hekîm li ser panarabîma Iraçye, di-de xwiyan ku Ereb û "Océan ta Golfî" yek mîlet dibînîn. Paşê vedi-gere û dibêje ku "Nasyonalîstîn Kurd lingîn xwe li lingîn Ereban di-girin, ew jî doza Yek Ummeta Kurdi dikin, rûpel 135". Me fam kir ku, li ba wan, Kurdi piirr-mîlet e, lê me fam ne kir çawa Kurdi dikî dibe piirr-Ummet? Pê re, H. Hekîm dibêje ku "Kurd yek mîlet e û yek zimanê wî heye, rûpel 136"!

H. Hekîm tişînî ecêb dinivîsine ku kenê mîrov jê re tê: "Her wiha, Nasyonalîstîn Kurd wekî panerebîstan bawer dike ku çandeke wan a taybet heye! (...) Em dikarin bibêjin ku li ba Kurdan hestekî (sentiment) gelempêr çê bûye ku ne mîna mîleten cîrânîn xwe ne. Ev hest ji sedî 19 an çê bûye. Li hember Dewletteke Tirk, Sûrî û İranî, ev hest li cem Kurdan çê bûye; li hember İsrâîl û rojava, hestekî wiha li cem Ereban ji çê bû..." (rûpel 136-137).

Helbet, qelsiya H. Hekîm, nezaniya wî ji gotina "Etat-nation" û "Nation" re û zañîna wî tenê ji Kurmanciya Jérin re hiştîye li ber bayê ramancîn "New World Ordre" dişimite. O yo ku nêzano binûso, nemanano berî ver.

B) Nêrîna siyasi

Em vegereine ser Z. Gökalpê no (har). Semîvisa gotara Hemît Bozarslan "Kemalîzm û mişkula Kurdi, rûpel 63" ye. Gotar bi xwe du parceye: 1) Li ser "Dewlet û nasyonalîzmî ye; 2) Li ser "Kemalîzm li hember mişkula Kurdi" ye. Bêje çi-qasî ev pirtûk bi zarekî dijî. Kurd hatîye amade kirin. Perçê yekê yê gotarê li ser Ermeniyan û Grêkan e, 6 rûpel in, gotina "Kurd" tê de bi carekî derbas nabe. Şerî sitema hikûmetîn Tirkan li ser Kurdan bi carekî te de nayê kirin. Wekî din, li ser Ermeniyan û li ser Grekan vindîye (sekiniye).

1) Di şerî serxwebûna Tirkan (1919-1922) de Ermenî hatin kuştîn. 500.000 Grek ji, ji ber Ava Reş hatîne bar kirin. Vê yekê demografsya Anatolya bi carekî guheri (rûpel 63-64). Wisa, Hemît Bozarslan dixwaze bîbêje ku Kurdan erdîn Ermeniyan û Grêkan birine!

2) Tirkîya Kemalîst bi careke ne dixwest ku "maleke Ermeniyan di ber pozê wan de" li Sûriyê hebe. Ferîd Beg, Wezîrî Hundî, digot: (...) Em niha dîkin bîyara xwe bisfûn ku malê Ermeniyan bidîne Musulmanen ku xwe westandine (r.64).

3) Hemît Bozarslan dinivîsine ku Tirkan Aşûr û Keldanî yê File ji êsandine (r.65). Armanca wî ji van gotinan ew e ku Fransiyen ber bi Gôkalpîzma Ermeniyan ve bîksîne. Kemalîzm bîra Cihûyan ji daye

PÊNÛS

Amed Tigris

Polîtika 70 an jî 700 Salî?

Ez mîze dikim, hevalen me yêni nîvîskar ên welat, hema hema hemû dinivîsinin, ku "70 sal in ku li ser ziman û wêjeya (edebiyata) me qedexe, stembarî û zordestî heye. "Ev rast e, lê kîmasiyek ji heye, ku ne 70 sal, 700 sal in, ku qedexe, stembarî û zordestî li ser ziman û edebiyata me heye û he-ta iro ji berdewam e. Ziman û wêjeya kurdi bi awayekî azad ne-hatiye nîvîsandin. Dibe ku heval cend sifiran ji bîr dîkin. Ma Osmaniyan alyîkîya nîvîsandin û pêşvebirina ziman û wêjeya Kurdan kiri bûn?

Nal.. Yêni ku hebûn ji, hemû çirandin û şewitandin!

Polîtika 70 salî, berdewama 700 salî ye. Lê, rastiyek ji heye, ku di van 70 salen dawî de, li ser Kurd û zimanê kurdi stembarî, zordarî û qedexebûn hîn zêde, giran û dijwartir bûn.

Bingehê vê polîtikaya nijadperest ji alyîe Yavuz Selim ve hatîye avêtin. Bi dagîrkirina welat re ziman û wêjeya Kurdi ji, pile bi pile (derece bi derece) hatîye qedexe kirin. Ev polîtika ìnkar û zordestiyê heta dema Abdulhemîd, Mecîd û Vahded-dîn hatîye û dîwrê paşayê Osmanî Mustafa Kemal bûye, Mirovnikare polîtika Enqereyê ya 70 salan, ji ya İstenbolê ya 700 salan vegetîne an ji cuda bike.

Wê demê padîşahen Osmanî yêni dagîrker û stembar dest û lingsûşti dibin, rûspî dibin. Bi tenê sîc dikeve ser padîşahen Enqere. Lî di bingehê xwe de, yêni rûres padîşahen İstenbolê ne. Padîşahen Enqere neviyîn padîşahen İstenbolê ne. Padîşahen Enqere wesiyet, rîç û mîratên bav û kalên xwe yêni 700 salan bi cih anîne. Ev rûresi û şerma 700 salan e. Mîrat û rûresiyê 700 salan ên ku edî genî û rizî ne. Edî kurm ketine nijadperestîya 700 salan. Genî bûye û bêhn dide. Divê ew rojek zûtir bin ax bibe. Hem ji li goristana nijadperestîye! Li kijan goristanê? Kijan dibe bila bibe. Têviliyîn (ferqîn) goristanen nijadperest ên ku li Enqere û li İstenbolê ne tune ne!

(r.67)" dinivîsine Hemît Bozarslan. gewher, kêm herine mîzgestê, kêm rojîy bigirin, kêm sedeçê belav kin, gog, Elifbêya Latîni, her tiştîn ku bi gawiran ve gîredayî ne! (r.75-76)

12) Tirkan xwestin Kurdan bi pêş xînî, rabûn ji wan re rê, dibistan û qereqol ava kirin! (r.76)

13) Kurd li dijî Kemalîzm derketin ji ber ku Kemalîzm yekîtiya Kurdi-Tirkî xerab kir. Li gor Kurdan, Musulmantî garantiya vê yekîtiye bû! (r.76-77)

14) Kemalist dest ji Musulmantiyê berdan, ev bû sedemê ku Kurd ji bîbezîn doza dewletteke Kurdi bû! (r.77)

15) Kurdan nexwestin werine "rojavayî kirin", nexwestin xwe ji gundîti û eşîrtiyê bikin. 20 sal gerek bûn heta ku Kurdan gumriktî qebûl kîrin. Jiyana wan û sermîyanê wan çetâtî û çandîn bû. Ji dest çetatiyê Nîsîbîn çû bû, Qamîşlo cihê wê girti bû! (r.79)

16) Kurd ne tenê li dijî Dewlette Tirk in, lê li dijî pêşketinê ne, li dijî program û projeyen wê yêni civakî-aborî, siyasi ne! (r.79) Biç miyanî yena kel, eskerâ ziyyena. Ên ku van gotinan nîvîsarine ji bîr kirine ku berî vê li jor ji ew kirine! H. Hekîm di pêşgotina xwe de pesna nîvîskarîn ku besdariya pirtûka wî kirine, dide. Navê Hemît Bozarslan hilnade. Ne em zanin gotara wî ne xwendîye, ne em zanin ne dîtiye, ne em zanin xwe li ser kerr kiriye.

17) Riya herî baş ku Kemalîzm pê Pirsa Kurdi çareser kiriye "rojavayîkirina Kurdan" e! (r.80)

18) Projeyen Tirkan hîstîn ku ser hildana Agîri (1930) û a Sasonê (1935) çê bibin! (r.82)

19) Ji bo ku Kemalîst Kurdan bîkine "mîrov" milîs bi kar anîn. Milîs ji bi xwe ji Kurdan bûn! (r.85)

20) Li ser bajarên Kurdan, Hemît Bozarslan wiha dinivîsine: "Villes à majorité kurde" "bajarên ku pirraniya wan Kurd in" (r.86). Eynî vê goti-na hanê rojnama Berdewam rûpel 15

Li ser şopa Ehmedê Xanî

Jiyan û berhemên wî (2)

E.Xanî këmasiya Kurdan a herî mezin, tunebûna yekîtiyên xwirt û li hev guhdarînekirin dibîne û wiha dibêje: Ger hest (his) a me ya yekîtiyê û bi hev re karkirinê hebûya, me dê dewlet jî ava bikira, ilm û hîkmetê jî bi dest bixista. Wê gavê wê xwediye hunerê yê rastin jî derketina holê.

Felat Dilges

Gelek mixabin em di dermafê jiyan û berhemên E.Xanî de xwedî agah-dariyên tekûz ninin. Di gel ku di hin çavkaniyan de diroka mirina E.Xanî ne kifş tê beyankirin, di hin çavkaniyin din de jî 1706 tê nîşandan. Dîsa di van çavkaniyan de navê bavê E.Xanî İlyas (Q.Kurdo Elyas dînivise), bapîrê wî Rostem û eşîra wî ji "Eşîra Xaniyan" tê diyarkirin. (9). Ev berhemên E.Xanî yên ku gihiştine desten me; Mem û Zin jî tê de, di tevan de naverokekî dînî heye. Ev berhem di medresen Kurdistanê de hatine xwendin û parastin. Ji xwe ev perwerda ku di medresan de dihat kirin bi pîrânî dînî bû. Gelo ev "Şerîn Filosofi" (Helbesten Filozofî) yên ku Qanadê Kurdo behs dike û pîrtûka "Cografîyayê" ya ku C.Bedirxan dibêje "tê de qala esman û stîrkan tê kirin", ev herdû pîrtûken E.Xanî ji ber ku ne bi naverokekî dînî ne negihîstîn roja me? Ev pîrsekî girîng e û dîvî li ser bê rasten.

ZIMANÊ KURDÎ Û DEWLETA NETEWEYI

Bavê netewepe-restiya Kurdi Ehmedê Xanî ye. Di diroka Kurdistanê de cara yekemîn E.

Helbestan, pîspor, nîvîskar û filozofî nemîr Ehmedê Xanî

Xanî li ser pîrsa damezrandina dîwleta neteweyî bi awayekî ilmî radiweste û pîwestiya avakirina dîwletek Kurd a netewetîne ziman. Ew di pîrtûka xwe ya bi nav û deng Mem û Zin de dûr û dirêj li ser girîngîya yekîtiyâ Kurdan radiweste û sedemîn bindestiya gelê Kurd radixe ber cavan. Ehmedê Xanî di besê derdê me de wiha dibêje:

Herçî bire şûrê destê himmet Zebt kir ji xwe re bi mîrî dîwlet Lewra ku cîhan weki erûse Wê hukmî de destê şûrê rûse

Pîrsî ji dinê min ev bi hîkmet "Mehra te çî?", gote min ku "Himmet"

Hasil ku dinê bi sîr i îhsan

Tesxîrê dîbit ji boyê însan Ez mame di hîkmeta Xwedê de Kurmanc di dîwleta dinê de Aya bi ci wechî mane mehrûm? bîlçimle ji bo ci bûne mehkûm?

Ev Rûm û Ecem bi wan hesar in Kurmanc hemû li çar kenar in

Herdû terefan qebîlê Kurmanc Bo tîrê qêza kirine amanc (10).

Ehmedê Xanî ji alîkî de ji Xwedê digazine ji aliye din de jî bi metodek zanistî bersîva pîrsa bindestbûna Kurdan dide. Ew mîrxasî û egitiya Kurdan radixe ber cavan, lê ji bo avakirina dewlettek neteweyî, ji holê rakirina ji hev cûdabûn û bi hev re tevgernekirinê astenga herî mezin dibîne. Li gor dîtina wî heya ku Kurd hêza xwe nekin yek û qebîlê Kurdan negîhîjin hev, dê Rûm, Ereb û Ecem; di şerîn navbera hev de ji Kurdan istifade bikin, wan bi hev bi-

Ev e këmasiya herî mezin a me Kurdan; tunebûna yekîtiyên xwirt û li hev guhdarî nekirin. Heke hest (duygu, his) a me ya yekîtiyê û bi hev re karkirinê hebûya, me dê dewlet jî avabikira, ilm û hîkmetê jî bi dîst bixista. Wê gavê wê xwediye hunerê yê rastin jî derketina holê.

E. Xanî berhemâ xwe ya bêhempa Mem û Zin de sala 1695 an de temam kir. Ev berhemâ hozanê nemir di nav klasik gerdûnê de cih distîne. Dema ku E. Xanî ev pîrtûk bi zimanê Kurdi nîvîsî, zimanen farisî û erebî di rewacê de bûn. Bi van zimanen nîvîsî pîvanek pîsporî û alîmî dihat hesibîn. Gelek alîmîn Kurdan ku li Kurdistanê dijîyan berhemâ xwe bi zimanen farisî û erebî didan. E. Xanî, ji bîlî zimanen Kurdi, bi tîrkî, farisî û erebî dizanibû (12). Lê wî bi van zimanen nîvîsî zimanen gelê Kurd, zimanen neteweya xwe bijart. Ev bijartineki bi zanîn bû. E. Xanî di pêşgotina Nûbara Biçûkan de wiha dibêje:

Min ev nîvîse ne ji bo sahib re-wakan

Belkî ji bo biçûkêd Kurman-can (13).

Di dema E. Xanî de hercîqas Kurdistan di navbera Iranê û Împaratoriya Osmani de hatîbe parvekirin, ji, li Kurdistanê zimanen ku di jiyana rojane de tê bikaranîn zimanen kurdiye. Kurd bi kurdi dia-xivin; lê mixabin bi kurdi nîvîsin, naxwînin; lewra zimanen xwendin û nîvîsandin, zimanen erebî û farisî ne. Bandûra erebî û farisî her ku diçe zêde dibe û civata Kurd di binê tesîra xwe de dihêle. Bêjeyen erebî û farisî dikevin zimanen kurdi û hinek bêjeyen kurdi hêdi hêdi ji zimanen derdikevin û cihê xwe ji yê bi-

yanî re dihêlin. Ev

rewş zimanen kurdi qels dike û hebûna wî dike xeterê. E. Xanî mirov dûrbîn e. Ew baş dizane zimanen ku pê neyî nîvîsin pêşve naçê û gul venade. Hinek Kurd bi zimanen farisî û erebî dîxwînin û nîvîsin; lê pirriya Kurdan ji bîlî kurdi bi tu zimanen din nîzanin. Ji xwe ew Kurden ku bi van zimanen dîxwînin ji bi pirriyî ji malbaten dewlemdem tê û xwe endarmen netewuya Kurd nahesibîn. Hinek ji wan ji xwe neviyên Pêxember dîbîn û li kurdi xwedî dernakevin. Mebesta E. Xanî ji "sahib rewacan" ev e: 1) Ew kurdîn bi farisî û erebî dikarin bîxwînin û dîxwînin 2) Helbestan, bêjeyan, pîspor û zanayêku xebat û lêkolinênu xwe bi van zimanen dike. E. Xanî dîxwaze ku perwerde û hîndekarî bi kurdi be û ji bo hemû Kurdan be. Ji bo pêkanîna vî karî ji, pêwest e ku berhemêne edebî bi zimanen kurdi bin. Dêma ku zanyarên Kurd berhemêne xwe bi kurdi bidin, wê gavê gelê Kurd bi hêsanî dikare

Übersetzung: Ger dê hebûwa me ittifaqek Vêkra bikira me inqiyadek Tekmîl dikir me din û dîwlet Tehsil dikir me ilm û hîkmet Temyîz dibûn ji hev meqalet Mîmtaz dibûn xwedan kemalet (11)

AZADÎ

Abdurahman Durre

Gurê pîr

Rojnameya 'Hürriyet' ê, di tarîxa (25. 9. 1992) di rûpela 27 an de xeberek wiha dînivise û dibêje ku Türkeş di civata partiya xwe de li Qangala Sêwasê wiha gotiye: "Yunan köpeği, Ermeni köpeklerle bir araya gelerek, PKK den soysuzlar grubunu oluşturmuşlar."

"Soysuz" gotineke bi tîrkî ye, bi maneya bê esil û bê asas (bê ni-jad), "ji mirovîn ku esil û asasen wan ne kifş in, bê şeref û bê rûmet in" re tê gotin. Heta niha dewletê bi devekî politik ji PKK û re digot: "Anarşîst, eşîqiya." PKK ji ji dewletê re digot: "Faşîst, sômûrgecî." Lê belê gurê pîr 'Türkeş' perdeya edeb û nezaketê rakir. Lingê xwe ji bera xwe û heftê û yet bavê xwe zêdetir davêje û bi gurkî êris dide, li gelê Kurd ji heqaret dike.

Ez ji wî gurê pîr û bê diran re dibêjim ku ji te û ji heftê û heft bavete zêdeye ku tu zimanen xwe dirêji gelê Kurd dikî. Eger tu mîrî, PKK vaye li meydânê ye, derê pêşîya wan, ci ji destê te tê bike, belê heqê te tune ku tu ji wan zarokên Kurdan re beji "soysuz". Lewra ni-jada wan ni-jada gelê Kurd e, ku gelê Kurd ji ji ni-jada gelê Arî, beşa İranî ye. Pêşiyen wan di dirokê de bi navê Gotî, Qartî, Kasî, Kasît, Lolo, Lolûbî, Hûrî, Mîtanî, Xaldî, Nayrî, Kardox, û Medî di diroka Mezopotamyayê de cih girtine. Ji çar-pênc hezar sal beriya mîlad (zayîn)ê heta iro, di Mezopotamyayê de, di çiya, war û zozanen Kurdistanê de jîne û dîjîn. Sê hezar sal beriya mîladê Împaratoriya Gotî, heftsed sal beriya mîladê ji Împaratoriya Medî damezrandine (teşkilî kirine). Di sala (612) beriya mîladê dîwleta Asûrî pelîsandine, payî-textê wan (Nînawa-Mûsil) girtine û Kurdistanê bi tevayî ji bin destê wan deranîne û azad kirine.

Ez ji gurê pîr re vê dibêjim, ku Kurd eslê xwe rind dizanin û nasdin-kin. Gelo ew ji eslê xwe nas dike û dizane ku ji Qibrîsî hatîye yan? Gelo navê kalê xwe yê çendan dizane?

Ez dixwazim vê rastîyê ji bibêjim ku, hemû însan, hemû gel muhterem in, di hemû mafen însanî û demokrasiyê de yek in û divê ku wek hev bin ji. Tu gel ji tu gelê din ne zêdetir û ne kêmîr e, iddi-ayen wek "Üstün ırk, Bir Türk dünyaya bedeldir" ji sefsete û zirtan pêve ne tiştek in. Tu kes heqê wî tuneye ku ji tu gelî re bibêje kuçuk û "soysuz" (bê esil). Kesê ku xwe, gelê xwe û bav û kalê xwe nas bîke, xwe mirov û însan bihesibîne, gotinê dij, rij û kal ji tu gelî re nabêje. Lê belê "Gur gur e, mirov nebîne ji hemû çêtir e."

Bi baweriya min ku dibêjin pêşiyen Turaniyan ji guran hatine, heqaretê li wan dike, lewra gur cenawer in, him ji cenawerên wilo dijwar û har in ku, tu cenawer weke wan xedar, hov û har tune ne. Her cenawer ku dikeve nav col û keriyek, ji bo xwe heywanek tenê neçîr dike û diçê. Lê gur dixwaze ku hemûyan bikuje, bi sedan, bi dehse-dan dikuje, ku keysê lê bîne hemûyan qir dike. Him ji hemû cenawer kedî bin belê gur tu car kedî nabin. Bîra min tê ku ziviztan, li Kurdistanê diçûn neçîra guran, siwar di berfî de didan pey wan, diwestandin, bi daran li serê wan dixistin, bê hemd dikirin û digitirin bi saxî dihanin nava gund, zincîrekî davetin lingê wan û kuçikîn gund berdîdan wan, hevdî dixeniqandin heta ku gur dicihimîn. Eger ku gotina Turkeş rast be, Yewnan û Ermenî kuçik bin (ku ez wan ji vê gotinê tenzîh dikim ji bo ku însan nabin kuçik) dê rojekî dor lê bigrin û bixeniqinîn.

Gotinek pêşîyan heye, "dibê ji korekî re gotine: Koro tu ci ji xwedî dixwazî, gotiye cotek çav, yeka din ji heye: "Ku ecelê bizinê tê diçê nanê şivan dixwe", yeka din ji dibêje: "Gotina nexweş vedi-gere ser xweyê xwe."

ji van xebatan istifade bike. Edî xebatê edebî û zanistî ji binê bandûra kesan derdikeve û dike malê civatê. Li ba E. Xanî, disa ew kesen ku ji ci-vatê cûrbecûr (çesit çesit, çesit) tê, lê bi erebî û farisî dînîvisin ji di nav "sahib rewacan" de ne. Lewra berhemên edebî ji gel zêdetir, ji ali ew kesen ku bêjeyê ji xwe re kirine xebat ve tê rexnekeirin (tenkît kirin) an ecibandin. Bi nîvisîna zimanen kurdi E. Xanî vana ji di nav sahib rewacan de ne. Lewra berhemên edebî ji gel zêdetir, ji ali ew kesen ku bêjeyê ji xwe re kirine xebat ve tê rexnekeirin (tenkît kirin) an ecibandin. Bi nîvisîna zimanen kurdi E. Xanî vana ji di nav sahib rewacan de nîşan dide; ecibandin û rexna wan beralî dike.

E. Xanî bi tenê qîma xwe bi nîvisîna zimanen kurdi û bi "şîretan" nayne. Ew li Bazidê ji bo zarokên Kurdbîstanekê dedike û di vê dibistane de perwerde û hîndekarî bi zimanen kurdi tê kirin (14). E. Xanî di mijara

zimanen Kurdi de pêşengiyeke dirokî dike. Gava ku ew bi zimanen Kurdi dînivise û lê xwedî derdikeve, gelek mixabin hemdemîn wî û yên ku di pey wi de tê zû bi zû bi giingîya vî karî nahisin. Herwiha ev riya ku E. Xanî bi berhem û ramanen xwe ve-di-si-kan.

Cavkani
9) Mele Ehmedê Xanî Qoxî Rêberê Sanî Şerha Eqideya Ehmedê Xanî, ji Tipen Erebi Guherîtin: Zeynelabidin Zinar, weşanen Dengê Yekîtiyê, pêşgotin r:s

10) E. Xanî Mem û Zin, r:55,56
11) E. Xanî Mem û Zin r:58
12) Q. Kurdo, Tarixa Edebiyata Kurdi, r:107
13) E. Xanî, Nûbar r:7
14) Q. Kurdo, Tarixa Edebiyata Kurdi, r:111

**GURRGUM
(MEREŞ)**

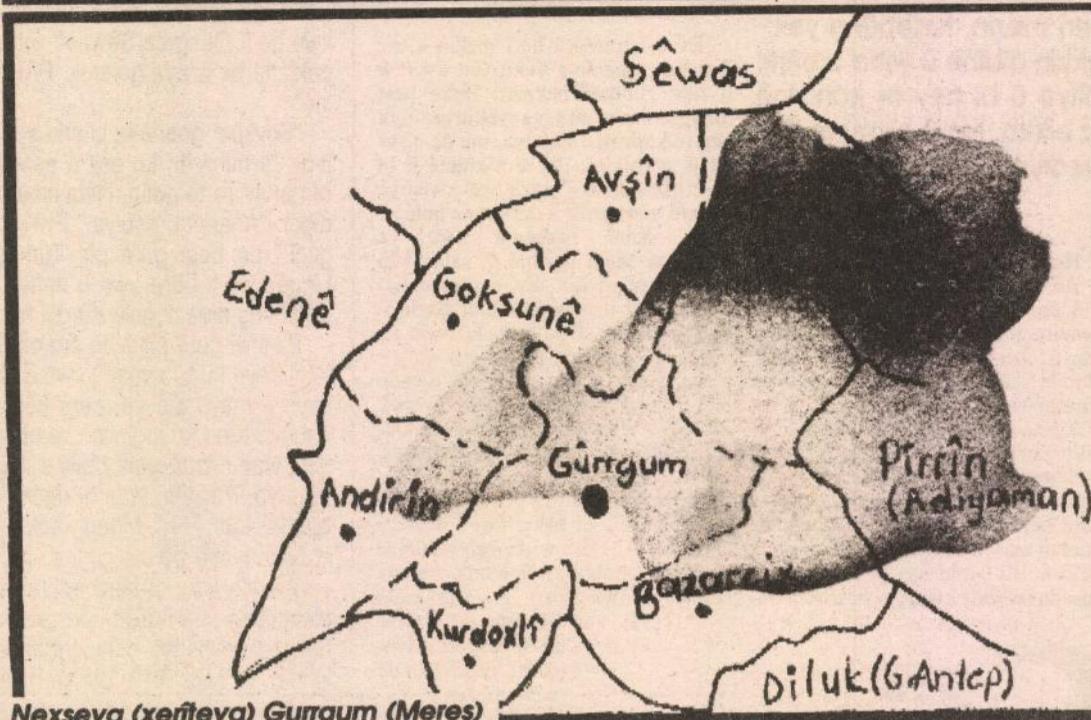
Erdê Gurgumê 14. 327 km² ye. Hejmara ru-niştvanên wê nêzîkî 800.000 an e. 7 qeza, 9 nahiye û 497 gund bi ser ve ne. Li navenda Gurgumê 300.000 kes dijî. Li bajareñ din jî, li Avşînê 85.000 hezar kes, li Andirinê 44.000 kes, li Goksunê 54.000 kes, li Bazarcixê 90.000 kes, li Elbîstanê 125.000 kes û li Kur-doxliyê jî 48.500 kes dijî.

Çiyayêñ li der û dora Gurgumê yê bi nav û deng ev in: Bînboxa, Gewr (Amanos). Ji awira dewlemendbûna (zengîniya) sererd û bî-nerdê pîrr dewlemend e. Li pîrr deveran hesin û komur heye. Ji aliye çandiniyê jî, ji ber ku xwedî erdek e bi bereket e pîrr tişt têne çandin. Ji aliye huneriya destan de jî bajarekî pîrr bi nav û deng e.

BEXÇEYE ZAROKAN

Welatê xwe binase

BERHEVKIRİN: GABARÇIYAN-MEHABAT KURDİ

Nexşeya (xerîteya) Gurgum (Mereş)

Ji awira dondurmeya Gurgum (Mereş), ci-hekî xwe yê taybetî li cîhanê heye. Kurdên Gurgumê pîrr welat-parêz û jîr û çalak in.

PÊKENOKÊN GELÎ**NAVEKÎ NAS**

Nivîsevanekî çûbû ba gerînendê (midûr) roj-namekê û jê xwest ku

bendên wî di rojnameya xwe de belav bike.

Gerînende: Em bi tenê nivîsarê wan ni-vîsevanan belav dîkin ku navêwan bi xwen-

devanan nas e.

Nivîsevan: Heke şertê te ev tenê be rehet e. Navê min li her derê nas e.

Gerînende: Navê te çî ye?

Nivîsevan: Navê min Mihemed e...

**SENEDE NE
NAME YE**

Gundiyeñ li yekî xwende digeriya. Rastî efendîkî hat û jê pîrsî:

Gundî: Tu dizanî bixwînî?

Efendî: Ma çawa ni-zanim.

Gundî rabû kaxezâ xwe dayê. Efendî kaxez vekir û dest bi xwendinê kir.

Efendî: Piştî pîrsiya-riya hal û xatir...

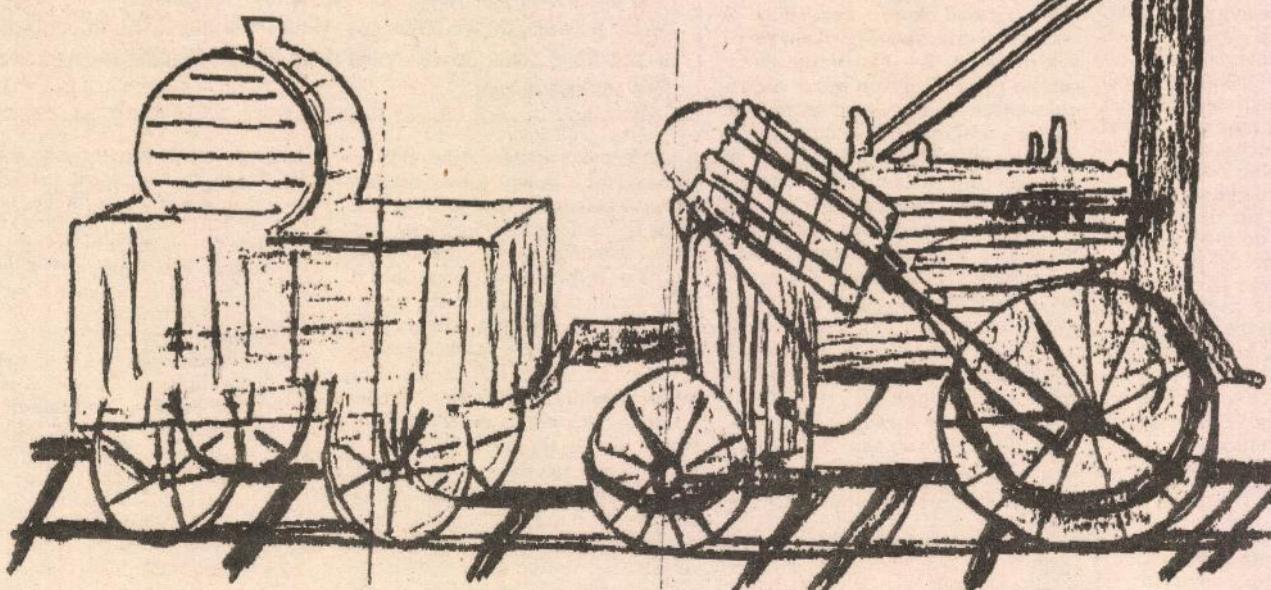
Gundî: Efendî!.. Efendî tu şaş !! Tiştê ku di destê te de ye se ned e, ne name ye.

Efendî: Te çîma ji berê de ne digot. Te bi-gota min jî xelet ne dixwend...

DİROKA NAVGİNÊN RAGİHANDİNÎ**TRÊN**

Lokomotîva pêşîn bi dûkel (hilm) bû û destpêka sedsala 18 an de (1800) li Îngilîztan hatibû çêkirin. Kesê çêkerê vê lokomotîvê George Stephenson bû. Lê pîrr hêdî dimeşıya û ne pîrr ekonomik bû. Piştî pêş xistin. Ji bo cara yekemîn xeta trenê di navbeyna Îngilîztan û Swêdê de hate çêkirin û ev rî 14 saet dikşand (1862).

Trênen herî baş piştî sedsal a 19 an çêbûn û iro Japon, di vî alî de pîrr gavêñ bi esasî avêtine û trênen herî xwirt dê ewê têxine xizmeta mirovatiyê...

Trêna herî kevn ya sedsala 18 an

Stiran û helbest

Ey şehîdan
Ey şehîdan
Hûn çîra ne
Rêka jiyan

Beşîr Botanî

Sivan pez daxistiye
Ay dînê lê lê
biriye dora kaniyê
Ay dînê lê lê
bêrîvan çûn pêsiyê
Ay dînê lê lê
dotin bizin tev miyê
Ay dînê lê lê

Mihemed Şêxo

Dema Rom bû serdest di şerê mezin
Nehîştin bi Kurdañbicûk, kai û jîn
Bû mehşer nîveka welatê jorîn
Ji rûkî hewar bû bi zênn û şîn
Gelek teng bû erd ji xelkîn di şer
Ji ber ku mabûn bê serek û rîber
Çekhilgir gîhîştin şîkîr û çiyan
Sîrpîna tajangan qîrfîna diyan
Keç û bûk, pîrejin di desten neyar
Çi haho û zarî eman û hewar...

Osman Sebrî

Jêder: Ronahî (Mîr Celadet Bedir-xan), Arşîva Berxwerdan, Anders Peterssons Buk (R. Tekniken), kasêteñ B. Botanî û M. Şêxo...

Şar striyan bi destê dinan pêser keno...

Destpêk rûpel 12

"Libération" dinivîsîne." Kirîvekî me (M.K.) tê de dixebe!

21) Kemalîzmê şerefa Kurdan şikand, ew erzan kirin! (r.86)

22) Li Rojhilata Navîn "xetera Kurdi" heye. Divê dewletên ku Kurdistan parve kirine hişyar bin û cebheke anti-Kurd ava bikin! (r.86-87)

Di navbera vê gotara (nisan 1992) Hemît Bozarslan û gotara (Oktober 1991) ku di pirtûka Elizabet Picard de belav bûye, ferqek heye, ew jî siyasi ye. Li gotara pêşin, bêhîr li ser gotinê mina "Etat-nation" sekiniye û gotiye ku Kurdistan nabe bibe dewlet. Eger bibe, wê Lubnanek jê derkeve. Ji hingê de, siyaseta Amerika pîr bi paşve çûye. Heta niha Yûgoslavya "Etat-nation" nikarine parce bikin. Di vê gotarê de, tiştinê nuh hene:

1) "Tîrsa Kemalistan bêhîr ku Ewrûpî Kurdan mîletekî Arî dibînin û Tîrkan mîletekî Mongol dibînin (r.74-75)". Gelo Hemît Bozarslan tîrkiye ku li quncekî Kurdistanê belki tîstek ji Kurdan re çê bibe û xwesiyete hinênakî wisa agahdar bike: Bila haya we ji we hebe ku Kurd jî Ewrûpî ne, ew jî wekî Almanan Arî ne!

2) Hemît Bozarslan pirraniya caran bê sedem gotinê diplomaten Britaniya bi kar anîne (r. 69, 83, 84, 86, 87, 88, 89) û "gerek e Kurd vegere "Perse" anku Iran, (rûpel 84).

Em dikarin bi du awayan fam bikin: 1) Eger Britaniya ji we re dibêje "em bi serxwebûna Kurdistanê re ne, lê Fransa û Amerika nawxazin", di-
rojihilatê welêt bikin.

Dewlet sînoran...

Destpêk rûpel 1

Dewlet ji bo asekirina sînoran tedbîren nuh digire. Ev tedbîr mesrefe ke mezin dixwazin. Mesrefa sînorê Iranê nêzîkî tirilyonekê ye.

Dewlet li hember êrisen PKK niha cardî li ser sînoran pîr disekine û ji bo ku perçen Kurdistanê ji hev bîqetîne planen nuh çedike.

Heta niha dewletê 200 km. ji sînorê Sûriye asê kirîye. Li gora hesabekî serê kilometrekê 50 milyon mesref dire. Li aliye din mayinkirina dora qereqolan di nav plan de ye. Û ji bo kirîna helikopterên Kobra jî dewlet dilezîne.

ROJEVA WELÊT

"Herba ne îlankirî"

Destpêk rûpel 1

Herba nav dewletê û PKK ne kêmî herba nav du dewletan e. Niwêner û giregirê ordiyê îifrâf dîkin. Aliyê ser giş hêz taqetê xwe, giş çek û posatê xwe xistine mazatê.

Ser, şerê man û nemanê ye.

Hikûmeta Demirel ne li ber tîstekîye, di pratîkê de bê gotin û bê insiyati夫 e.

Karê siyasi, idarekirin û rîvebirinê, hundir û derve hatiye bes kîrin.

Ordî li hundir û Demirel jî li derve dinere. Demirel ne serokwezîr belê wezîrê derve ye. Wezîrê ordiyê û mekîna şerî taybetî ye.

Bala xwe bidine, ev du mehîn Demirel e ku tim li derve ye. Ji hundir zêdetir li derve ye.

Derve jî û hundir jî giş ji bo yek armanc û hedefê dixebeitin û ew jî tenêhiştin, rapêçan û perçiqandina şoreşa welatê me ye.

Ne Demirel tenê, giş partîyen din jî yên li ser kar û yên ne li ser kar aîkar û piştgirê siyaseta şerî taybetî ne. Rojnamegeriya mezin ji wiha.

Dewletê riya diyalogê, rî û alternati夫en siyasi û giş çareyên maqûl girtine û bi hovîti û hîrseke xebîs êrisî dîke. Kurdistan tije esker kîriye, her der bûne tîmîn taybetî, polîs û kontr-gerilla. Ev jî ne bes e aîkarî piştgirîye ji derve dixwaze.

Kî herbê dixwaze, kî ev herb derxistiye, kî kî diperçiqîne û kî mesûlî evqas xwîn û xesar e li meydanê ye. Heq û neheq jî xwiya ye, çavşor û zâlim jî kîne ew jî nas e.

Gelo general û paşayê 12'ê Ilonê, neviyê Kuyucu Murat Paşa, Nuredîn û Alpdoxan Paşa zanîn bê ji sala 1984 an û vir de çend esker, serbaz, polîs û cerdevan hatine kuştin, zanibin jî qet li ber wan, zarok û xizmîn wan dikevin? Na em ne bawer in!

Gava ku zaroyê Kurd û Tirk li Kurdistanê şer dîkin, zaro û mirovê wan bi xwe li paytextên Ewrûpa, di qulûbîn qumar û tolaziyê de mîyaran dixwin û vedixwin.

Gelo ev şerê dewlet dike, xwîna her roj dirije, girtin û kuştina heye dê karibe meramîn nîjadperest û militariştan bîne cih?

Gelo kes bawer dike ku Kurdên Bakûrê Kurdistanê piştî vê hisyariya kûr, fireh, welatgir, herâlî û organîzekerî careke din vegeerin zemanê serîtewandin û koletiyê?

Na!

Nal Mirovê nan bi guhê xwe nexwaribê, dikare doh bi iro re miqayese bike û ronesansa li Kurdistanê li dare bibîne bawer nake û dê bi aqîle dewletê bikene.

Nexwe ne heyfa xwîna zaroyê Kurd û Tirk e.

rokê de Brîtaniya tim li diji Kurdan bû; 2) Gerek Kurd tev ji Bakûr barê Rojhilatê welêt bikin.

Li van mehîn dawîyê, propagandeke xwirt li diji Kurdan û partîyen wan derketiye. Di pişt vê kampaniyê de, helbet, qedera gelê Kurd li gor siyaseta "Bush's New World Order" pê tê leyîstin. Gava mesela Kurdi li her parçekî bi awayekî lê dinérin, Kurditîya ku Kurd li xwe dinîn û Amerîka lê dinêre ne mina hev in. Iro, dijmin li ser Kurdan har bûne. Ganî (gerek) ye mirov li ber vê lehiya genî neçe. Em hêvîdar in ku H. Hekim ji vê pirtûkê û pêve gavân xwe bi pîvan bavêje û hişyar bibe. Xelk stîriyân bi desten dinan berhev dike.

Serçavka pirtûkê bi Fransî ev e: Les Kurdes par-dela l'exode (Kurd li wî aliye reva ciya), sous la direction de Halkawt Hakim, Weşanên L'Harmattan, Nisan 1992, Parîs, 271 rûpel.

dûmahika nûçeyan

Sawciyên DGM û Welat

Destpêk rûpel 1

Sawciyên mesûlî çapemeniyê, niyanîn ci bikin. Serê wan bi zimanê rojnameyên bi kurdi re ketiye belayê. Dixwazin rojnameyân kom bikin belê bi kurdi nîzanin. Heta ku didin tercûme kirin wext derbas dibe û hejmareke muh derdikeve. Xer û fêda komkîrinâ namîne lewra rojname dikevin nav xelkê bela dibin û namînin.

Sawci dibejin "Em nîzanin bê ka ji awira qanûnen çapemeniyê nîvîsandinê tîne weşandîn súcdar in yan na. Em wan dişîni burøyen tercûmekîrinê. Heta dîghin cihê xwe û nîtice ji me re tîn dereng dibe. Nemaze zimanê kurdi ji bo

Kî kî diparêze?

Destpêk rûpel 1

kontr-gerilla belavokek belav kirîye û qetla me helal kirîye."

Mebûsê Şîrnexê Orhan Dogan: "Min bi xwe tîstekî wilo nexwestîye. Ez ne cerdevan im, ne tîmê taybelî me, ne ajanê MIT ê me û ne jî polîs im. Ev in yê hedefa PKK ê ne, ne ez". Mebûsê Mûsê Muzaffer Demir: "Ez yeqîn nakim. Mantiqê hikûmetê ne mantiq e. Hikûmet ne di dû lîstikan de be? Ev idîayen vala nikarin şerî hundir rawestîmin."

Mebûsê Sîrtê Zubeyir Aydar: "Kê ji wezîrê hundir alîkarî xwesiyete bila heşkere bike. Ez zanim ji

me serêsa herfi mezin e. Em nîvîsandinê bi kurdi dişîni fakulteyen Edebîyat û dirokê, em dişîni Enqere, Edene yan ji Diyarbekirê. Belê em pê re naghin."

Gava ku ji rojnameyâ Welat pêve xwerû bi kurdi çu rojname û kovarîn din dernakevin, bas tê naskirin ku rojnameyâ gotin li ser e û bûye serêsa sawciyên Mehkemîn Ewlekarîya Dewletê, rojnameyâ Welat e. Eşkereye ku 15 hejmarêne me heta niha bi selameti derketin û ne hatin komkîrin. Ev jî bi xêra zimanê kurdiye, ne bi saya demokratîkbûna sazûmana dewlet û hikûmetî ye.

Cih di zîndanan de nema

Destpêk rûpel 1

hevalen me yênu ku îstîfa kirine kesî tîstekî wilo nekiriye."

Mebûsê Mîrdînê Mehmed Sinçar: "Hewcedariya hevalen me bi vê alîkarîye tune. PKK ne li dijî me ye. Dibe ku tehdîtek bi vî tewrî ji hevalen me yênu ku hê îstîfa nekirine re hatibe."

Mebûsê Şîrnexê Mahmut Ali-nak: "Wezîrê hundir lingê xwe zêdeyî meqâmê xwe dirêj dike û mebûsan destnîşan dike ji bo hêzîn tarî û nehêni. Mirovekî wzir gerek hînekî ciddîtir be. Pişî vê xeberdan û gotinê ji fro pê de pozê mebûsekî bi xwîn bibe wzîrê hundir û hikûmet mesûl in."

Izmîrê û li İstenbolê bi hezaran xebatkar û şixulkarîn Kurd hatine girtin. Her roj û her şev operasyon hene û muheqeq polîs û tîm li ber deriyê malbaktek yan jî çend malbatan Kurd in.

Girtina fro heye ji ya salên 1981 û 82 an jî firehtir e û zîlma ku frô di zemanê hikûmeta Demirel û İnonî de dibe ji roja Cumhûriyeti Tirk çêbûye û vir de ne hatiye dîtin. Gotinê hikûmetê û derketina hin rojname û kovarîn behsa Kurdan dîkin yan jî bi kurdi derdikevin vê rastiyê nikarin veserîn.

Gelo çima evqas xelk tîne girtin?

Girtina xelkê ne nîşana xwirtiya dewletê ye. Dewlet bêçare û bêmecal e, zor lê hatiye. Kurdistan lê teng bûye û kevir û kuçen Kurdishan lê rabûne.

Girtina sedhezar û mîlyonan meselê çareser nake. Dewleta ku bi alîkarîya zîlîm û zordariyê emrî xwe dirêj dike malê mirin û ketinê ye. Dewleta Tirk jî wê bikeve.

Xelkê dikanen xwe girtin

Destpêk rûpel 1

Hefte çû li Dêrsimê xelkê dikanî dar dikanen xwe girtin. Girtina dikanî protesto bû. Waliyê Dêrsimê 18 xebatkar û memûrên nexweşxana Dêrsimê sirgûn kirin. Ev yek bû sebebê ku timamê xelkê bajêr bibin yek û kirina walf protesto bikin. Pişî girtina dikanî gerilla beyanek belavkir û roja 1'ê Hezîranê bangî xelkê kir ku kirên dewletê protesto bikin. Xelkê bersîva beyanê da û dikanen xwe venekirin.

daran dikanen xwe venekirin û şofîran jî erebên xwe ne şixulan din. Tîm û hêzîn dewletê van mehîn dîmîna her aliye welêt li D.Beyazidê jî bi dehan operasyon kirin û bi sedan xelk girtin. Li ser vê girtin û işkencékirina ketûber, mesûliyeta Serhedê ya gerilla beyanek belavkir û roja 1'ê Hezîranê bangî xelkê kir ku kirên dewletê protesto bikin. Xelkê bersîva beyanê da û dikanen xwe venekirin.

Zeranzengê imzeyen Kurd û Tirkan

Nameya 290 rewşenbîren Kurd û Tirk deng da. Kete rojnameyan, giha raya xelkê û dinya pê hisiya.

Ev name beri niha bi demekê ji Yekîtiya Miletan re hatibû şandin. 290 şexsiyet û demokratîn Kurd û Tirk binê vê nameyê imzeye kir û zîlma dewletê li Kurdistanê protesto kir.

Herwiha li D.Beyazidê jî dikan-

'Divê PKK legal bibe'

Destpêk rûpel 1

"PKK gerek legal bibe. Li Tirkîye kes tune em pê re mesela Kurdan munaqeşe bikin. Me ji bo derive alternati夫a xwe çekiriye. Heta niha mesûlîn wezareta derve Kurd û kar dikirin. Ji niha û pê ve wê ni-karibin, lewra em jî hene."

Ji bo hilbijartinê belediyan mebûsê Amedê Hatîp Dîcle li welet digere. Roja çarşemê Hatîp li bajarê Amedê bû wiha ji xelkê re, digot: "Em mebûsên Kurd me ji bo xwe sê hedefen esası raçav kiriye. Di nav van hedefan de diplomasî cihekî xwirt digre. Em ji aliye diplomasî ve alternati夫a wezareta derve ne. Edîf kes nikare bi navê me biaxive û me ûñkar bike. Em dê mesela Kurd ji dînyayê re bêjîn, em gelê dînyayê hayîdar bikin, emî mesela xwe heyâ bi Japoniyâ bibin. Xelkên dînyayê dixwazin mesela Kurd nas bikin. Em dê têkiliyê xwirt bi mebûsên Kurd re li Sûriye, Iraq û Iranê çêkin. Em dê ji bo lihevanîn û haşkirina gelê xwe kar bikin. Em ne-ma qebûl dîkin dewlet bi me bilîze û me bi hev bide kuştin. Em dest bavêjin pirsgirêkên gelê Tirk jî, emî li wan ji xwedî derkevin."

Hatip Dîcle di axaftina xwe de ji bo partiya nuh jî wiha got: "Ez ne hevalbendê partîyeke teng im. Em dixwazin PKK ji serbest kar bike Ez niha çekirina partîyeke Kurd pêwist nabînim, partîyeke ku pişta xwe bide nijadperestiyê ne hewce ye. Di nav PKK de Kurda, Tirk û Ereb hene. Em dê partîyeke wextî çekin, herin nav HEP'ê û pişte ji em dê konferanseke mezin li darxin. Em dê mebûsên welet, reşîn belediyan, endamên meclîsîn belediyan û muxtarên welet dawet bikin. Em dê gişan di bin semsiya HEP'ê de bîcîvîn. Ba-werîya min bi vê xwirt e. Em nikarin bêjîn em niwêneren Kurdistanê ne, lewra hê li Kurdistanê hilbijîneke azad çenebûye. Pir kes hê ilegal û bi nehêni kar dîkin, wek PKK. Gerek PKK serbest bixebe. Divê xelk wan nas bike. Wê çaxê, niwêneren xelkê kî ne, kî ye wê derkeve meydanê."

Ji bo çareser kirina pirsa Kurdan ji ev got: "Kesi ku em pê re rûnên û vê meselê çareser bikin tune. Mirovên ku vê muneqeşeyê bikin hê çenebûne li Tirkîye. PKK aliye-kî şer e. Em mirovên xwedî bawerî ne, kefenê me li me ye. Em ji kesi natîrsin. Pirsa Kurdan li ser riya demokrasiyê mesela herfi mezin e. Hersê salên dawî bi tenê 8 hezar mirov hatine kuştin. Li hember vê meselê ez li siyasiyên Tirk mîna zirtikan dinîrim."

Ji bo fezleka 22 mebûsên HEP'ê ji wiha got û gotina xwe qedand: "Ez ne bawer im heqê mebûsân rabin. Ev ne işe aqilan e. Eger heqê me rakin, li Kurdistana bakûr û dînyayê wê qiyamet rabe. Em jî mîna Dîmîtrov emî meh-kemî bihejîn. Dîmîtrov ruwê fâşîzme ya rast di meh-kemî de eşke-re kir. Em jî emî li meh-kemî wek mirovên siyasi xwe biparêzin. Mi-riyîn me ji saxen me bi tehlüketur in."

rel jî heye: "Ev mirov li dengê xwe digerin. Sansasyonan çedîkin, dixwazin me li derve neheq û biçûk bikin. Li Tirkîye di nav hemwelatiyê Tirk de ferq tune." xwedîyê imzana roja 3 û Hezîranê şanek dan giş rojnameyên mezin û gotin "em xwedîyê gotina xwe ne, em li ser ya xwe ne".

Seîdê Kurdi û Seîdê Nûrsî

● Yen ku li Seîdê Nûrsî xwedî derdikevin heta niha, esil û kesaniya wî veşartin û nependî kirin. Ne xwestin û heta ji wan hat ne hiştin kes zanibe ku pirraniya serpêhatî, girtin, sîrgûn û eziyeta li Seîdê Kurdi hatiye kirin ji ber Kurdbûn û welatheziya wî bû.

Mehmet Aktaş

Xumam û mijâ li ser Kurdbûna Seîdê Nûrsî radibe. Seîdê Kurdi ku bi Seîdê Nûrsî hatibû nixumandin, hêdfî hêdfî derdikeve meydanê. Em Kurd Seîdê Kurdi ji nuh ve keşif di-

kin. Seîdê Nûrsî yek ji girngtiyîn û navdartîrîn şexsiyeten dîroka nêzîk e. Tesîr û bandûra wî li ser hereketen îslamî li Tirkîyê mezîn e. Bask û gruben li Seîdê Nûrsî xwedî derdikevin heta niha, esil û kesaniya wî veşartin û nependî kirin. Ne xwestin û heta ji wan hat ne hiştin kes zanibe ku pirraniya serpêhatî, girtin, sîrgûn û eziyeta li Seîdê Kurdi hatiye kirin ji ber Kurdbûn û welatheziya wî bû.

Mînak û delflek ji bo vê rastiyê ev e: Seîdê Nûrsî Sultan Ebdulhemît ziyaret dike û di nav wî û Siltan de ev gotinê jêrîn derbas dibin:

-Em hatine ji we tiştekî bixwazin, tişte em bixwazin ji bo we biçûk e, belê ji bo me piir mezîn e.

-Merama xwe vekirî bêje, hûn ci dixwazin?

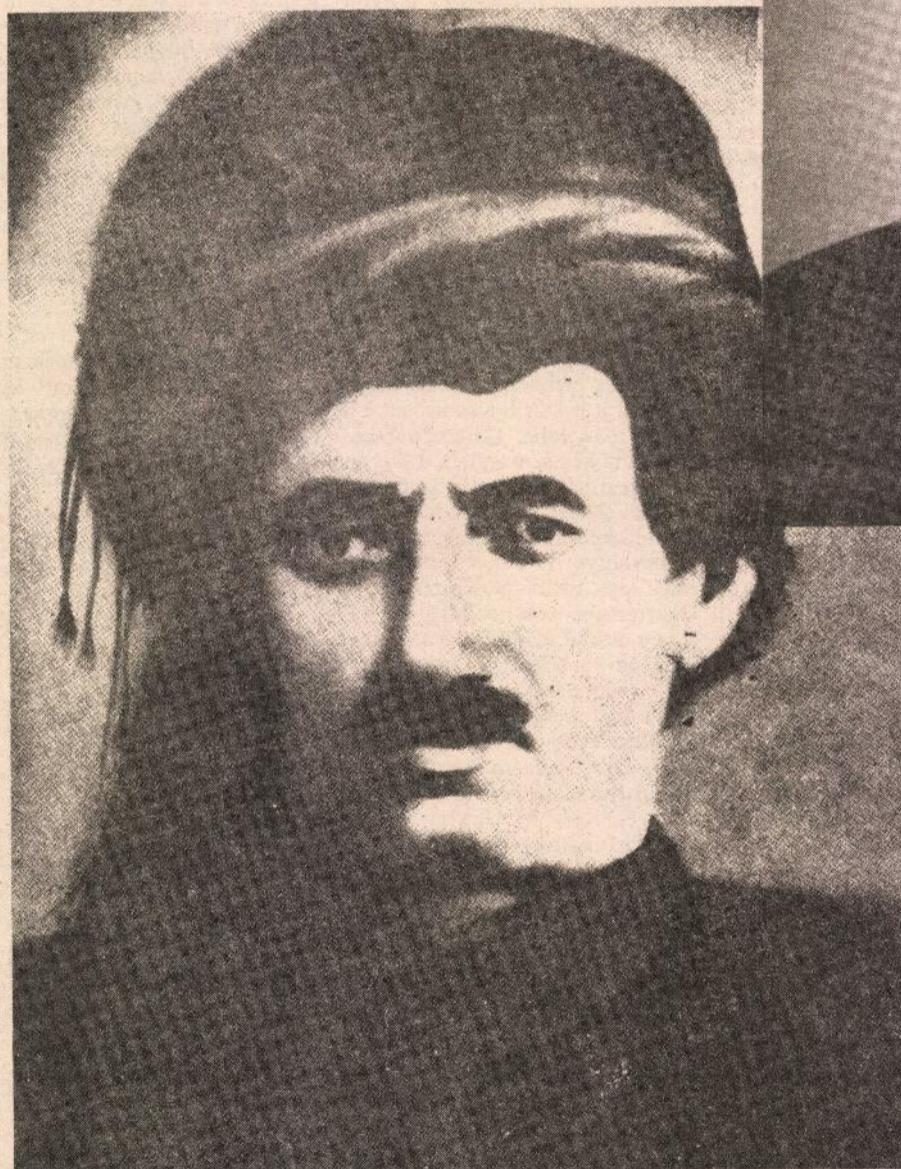
-Em li dilê Kurdistanê li bajarên Bedlîsê û du biracêwiyên wê, bajarên wan û Diyarbekrê zanîngehekê di şibhetê Cam-i ul Ezher dixwazin.

Di dewra İttîhad û Terakîyan de neteweyen di bin desten Osmanîyan de hin heqen xwe girtibûn. Seîdê Nûrsî ev heq ji bo Kurdan jî dixwestin. Sala 1908 an hate Istenbolê û ji bo Unîwersiteke bi kurdi û bi erebî li Kurdistanê bê avakirin gotinê me li jor nivîsin ji Siltan re gotin. Daxwaz û gotina wî bû sebebê girtina wî. Ew girtin û avetîn Tîmarxana Toptaşı. Alîmî Kurd ji doktorê xwe re ev got: "Ez li çiyayên Kurdistanê mezîn bûme. Divê hûn ne bi mêzêna medeniyeta Istenbolê, belê bi pîvanên cihê ez jê têm rewşa min biwezinin."

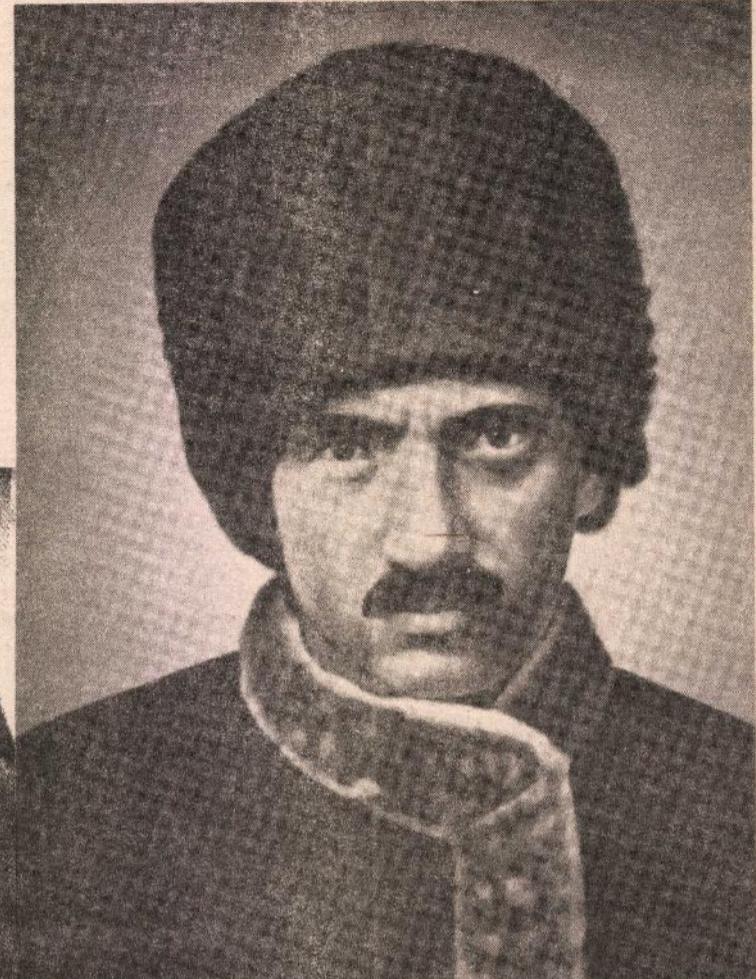
Seîdê Nûrsî sala 1876 an li herêma Bedlîsê, bajarê Hîzanê, li gundê Nûrsî hatiye dînyayê. Ji nehsaliya xwe û pê de li medresen Tilo,

1960 an).

Gava mirov timamê jiyanâ Seîdê Nûrsî û van hersê dewran bigire ber çav, dê bibîne ku Seîdê Nûrsî di qonaxa yekemîn de bi pirsên civata Kurdi daketiye û di vî alî de hin xebatê wî çêbûne. Ketîye nav xebatê Kurd Teavun ve Terakî Cemiyeti, Kurd Neşr-i Maarif Cemiyeti û Kurd Tealî Cemiyeti. Herwîha di vê wextê de li ser pirsigirêkîn Kurd û Kurdistanê di rojname û kovarê mîna jînê

Seîdê Kurdi

Seîdê Nûrsî

Seîdê Kurdi
pişî girtin
Û avetîn
Tîmarxana Toptaşı
ji doxtorê xwe re
wiha digot:
"Ez
li çiyayên
Kurdistanê
mezîn bûme.
Divê
hûn
ne bi mêzêna
medeniyeta
Istenbolê,
belê
bi pîvanên
cihê ez jê têm
rewşa min
biwezinin."

Nûrciyen li dora Seîdê Nûrsî civiyabûn pişî wefata wî perçê bûn çend caran. Li aliye din mirovîn Tirkperest bi nameyên Nûrê (Risale-i Nûr) lîstîn. Di nameyên Nûrê de li ser Kurdan ci hebû derxistin. Vê xerabûnê jî bi xwe re du tiş kirin: Yek nehiştin em zanibin bê Seîdê Kurdi li ser Kurdan ci gotiye û dudo Kurdbûna Seîdê Kurdi ji xelkê dan veşartin. Hem mirovîn li pey Seîdê Nûrsî dirin û hem jî yen ku neyartiya wî dikin giş dibêjin: Seîdê Nûrsî mirovîkî mezîn e. Naskirina meznahiya vî alîmî Kurd heqê Kurdan e jî. Ev hate ji bîr kirin.

Ev meqale ji jiyanâ Seîdê Nûrsî ne peregrafek e jî. Ez dixwazim bêjim ku kitêbên Rohat û Malmisanij "Çîroka ji bîr bûyînê - Seîdê Kurdi" û "Seîdê Nûrsî û pîrsa Kurdan" bûn alîkar ji bo ku Kurdbûna Seîdê Nûrsî bê naskirin.

Belê Rohat û Malmisanij heryekî ji awirekî li pîrsa Seîdê Nûrsî dinerin û ev jî naskirina Kurdbûna Seîdê Nûrsî zehmet dike. Rohat wî dike alahilgirê misyoneke "welat-parêzî" û Malmisanij jî bervaj û bermeqlûbê vê tezê radihêje

ser xwe û şewq pê ket.

Navê wî bû Bedfuzeman yanî Cemal û sipehbûna çaxê xwe. Hê di biçûkahîya xwe de serê xwe ne ditewand, ji ya xwe ne dihat xwarê û bi xwe bawer bû. Ev xisletên xwe hefta wefata xwe jî terk ne kirin.

Kesên li ser Seîdê Nûrsî xwedî zanebûnan in jiyanâ wî dikin sê birr: Seîdê ewil (salen nav çêbûnê û 1926 an), Seîdê nuh (Seîdê nav salen 1926 û 1950) û Seîdê Nûrsî bi temamî xwe da islamî û pirsên dînî. Nameyên

de jî nivîsandiye. Û bi zilma dewletê re hatiye hember hev. Li ser bûyera 31'ê Adarê hate girtin û gelek heqaret û eziyet kişand.

Ji ber sebeba serhildana Şex Seîd ku li gora baweriya mirovîn lêkolîner têkiliya wî pê re tune bû, hate sîrgînkirin û ji welatê xwe dûr ket. Sîrgûna dirêj û dûrbûna ji welat hesten wî yêneteweyî qels kirin. Li sîrgûnê Seîdê Nûrsî bi temamî xwe da islamî û pirsên dînî. Nameyên

Nûrê (130 perçê) giş li İsparta li qeza Barla nivîsin. Dora wî giş telebe û xwendevan bûn û bi pirrani di bin tesîra rejîma kemalistî de bûn. Li aliye din zorek xwirt hebû li ser kesanî û zanava kurdi. Van herdû sebeban Seîdê Nûrsî di bin bandûra xwe de hiştin û tesîrek menffî lê kirin. Di bin vê tesîrek de piştgiriya partiya Demokrat kir. Sala 1960 an berî wefat bike tê gotin ku xwestibû wî li Kurdistanê bi definînin.